

**BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİGORTACILIK VE RİSK YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**COVID-19 SALGINININ TÜRKİYE'DEKİ SAĞLIK SİGORTASI
SEKTÖRÜNE ETKİLERİ**

HAZIRLAYAN

Tuğba Nur SEVİMOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Serpil CULA

ANKARA - 2022

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 27/ 12 /2021

Öğrencinin Adı, Soyadı: Tuğba Nur SEVİMOĞLU

Öğrencinin Numarası: 21810330

Anabilim Dalı: Sigortacılık ve Risk Yönetimi

Programı: Yüksek Lisans

Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı: Prof. Dr. Serpil CULA

Tez Başlığı: COVID-19 Salgınının Türkiye’deki Sağlık Sigortası Sektörüne Etkileri

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 54 sayfalık kısmına ilişkin, 27/ 12 / 2021 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 14’tür. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:.....

ONAY

Tarih: ... / ... / 2022

Öğrenci Danışmanı Unvan, Ad, Soyad, İmza:

Prof. Dr. Serpil CULA

.....

TEŞEKKÜR

Hayatım boyunca gerek madden gerekse manen her zaman yanımda olan, fikirlerimi önemseyen, çalışmalarımı destekleyen, bana tecrübeleriyle yol gösteren, en zor anlarda bana güç veren, bana güvendiklerini her daim hissettiren, hayattaki ilk öğretmenlerim olan annem **GÜLSEVER SEVİMOĞLU** ve babam **ALİ SEVİMOĞLU** başta olmak üzere desteklerini benden hiçbir zaman esirgemeyen abim **TAMER**, yengem **MELEK** ve yeğenim **YAĞMUR'a**,

Akademik kariyer yapmam için beni yüreklendirip Ankara'da kalmama vesile olan, bu süreçte benden hiçbir konuda desteğini esirgemeyen, danışmanım olup tez çalışmalarımında yardımcı olan, gerek özel hayatımda gerekse akademik hayatımda bana değerli bilgileriyle ve tecrübeleriyle yol gösteren, birlikte birçok başarıya imza atma planı yaptığım ancak 12.11.2020 tarihinde zamansız gelen bir veda ile kaybettiğim değerli hocam, tez danışmanım, pusulam **Dr. ŞEREF HOŞGÖR'e**,

Danışman hocam. Dr. Şeref Hoşgör'ün vefat etmesi nedeniyle yarım bıraktığım çalışmamı tamamlamam ve hocama verdiğim sözü tutabilmem için her zaman yanımda olan, bana güvenen, beni sürekli teşvik eden ve enerjisiyle motive eden, bana değerli bilgileriyle ve tecrübeleriyle yol gösteren, her daim desteğini yanımda hissettiğim çok kıymetli hocam **Prof. Dr. SERPİL CULA'ya**,

Aynı anda hem tezimi yazabilmem hem de avukatlık mesleğimi icra edebilmem için benden gerek maddi gerekse manevi olarak hiçbir konuda desteğini esirgemeyen, her zaman bana kıymetli bilgileri ve tecrübeleriyle yol gösteren, avukatlık stajına yanında başlayıp bu yolda birlikte yürümeye devam ettiğim değerli meslek büyüğüm avukat **ERGÜN HAKAN KELEMCI'ye**,

Tez yazım aşamasında moral ve motivasyonumu yüksek tutan, bana güvenen, bana inanan, uzakta olan ailemin yokluğunu hissettirmeyip Ankara'daki ailem olan **YILGÜL** ve **BAYRAM ACARBAŞ'A**,

Son olarak tezimin son okumalarını yapan ve düzeltmelerde yardımcı olan sevgili **DOSTLARIMA** teşekkür ederim.

ÖZET

Tuğba Nur SEVİMOĞLU

COVID-19 SALGINININ TÜRKİYE'DEKİ SAĞLIK SİGORTASI SEKTÖRÜNE ETKİLERİ

**BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

2022

2020 yılının ilk aylarından itibaren tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını, 2020 yılı Mart ayından itibaren diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye'deki sigorta sektörünü de derinden etkilemiş ve sektör ani gelişen bu küresel salgından oldukça etkilenmiştir.

“Covid-19 Salgınının Türkiye'deki Sağlık Sigortası Sektörüne Etkileri” başlıklı bu çalışmada, salgın döneminde hem ekonomik ve sosyal dengelerin bir arada tutulması hem de ekonomik stabilizasyonun sürekliliği bakımından önemli bir rol oynayan Türk sigorta sektörünün yaşanan bu olağanüstü salgın durumdan ne şekilde etkilendiği incelenecektir.

Çalışmanın ilk bölümünde konunun takdimi ve önemi belirtilecek, ikinci bölümde sigorta kavramının kökeni, tanımı, sigortanın amacı ve tarihsel gelişimi anlatılacaktır. Üçüncü bölümde sigorta sözleşmesinin tanımı, unsurları şekli ve sigorta sözleşmesine hakim olan ilkeler incelenecektir. Dördüncü bölümde genel olarak sigorta türlerinden kısaca bahsedildikten sonra çalışmanın konusu olan sağlık sigortalarına değinilecek ve sağlık sigortasının alt branşları hakkında özet bilgiler verilecektir. Beşinci bölümde genel hatlarıyla Covid-19 salgınına ve salgının gelişimine değinilecektir. Tüm bu hususlar açıklandıktan sonra Covid-19 salgını öncesi dönem (2019) ile sonrasındaki döneme (2020 ve 2021) ait verilerden yola çıkılarak sağlık sigortası ve alt branşları alanında düzenlenen poliçe ve teminat adetleri incelenecektir. Çalışmanın sonuç bölümü başlığı altında Covid-19 salgını öncesi ve sonrasında Türk sağlık sigortası sektöründeki işleyiş ve genel görünüme dair değerlendirmelerde bulunulacak ve sonrasında sektörün gelişmesi adına birtakım öneriler sunulacaktır.

Özetle yapılan bu çalışma ile öncelikle Covid-19 salgınının Türk sağlık sigortası sektörüne olan etkilerinin tespit edilmesi, sonrasında ise Türk sağlık sigortası sektörünün gelişmesi ve salgının etkilerinin en aza indirilmesi için sektörel anlamda alınabilecek önlemlerin belirtilmesi amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Sigorta Sektörü, Sigorta, Sağlık Sigortası, Covid-19, Pandemi,

ABSTRACT

Tuğba Nur SEVİMOĞLU

THE EFFECTS ON THE COVID-19 EPIDEMIC ON THE HEALTH INSURANCE

SECTOR IN TURKEY

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

SOCIAL SCIENCES INSTITUTE

MASTER DEGREE PROGRAM

2022

The Covid-19 epidemic, which has affected the whole world since the first months of 2020, has deeply affected the insurance industry in Turkey as well as in other countries since March 2020, and the industry has been greatly affected by this suddenly developing global epidemic.

In this study titled "The Effects of the Covid-19 Epidemic on the Health Insurance Sector in Turkey" how the Turkish insurance sector, which plays an important role both in keeping the economic and social balances together and in the continuity of economic stabilization was affected by this extraordinary epidemic situation will be examined.

In the first part of the study, the introduction and importance of the subject will be stated, and in the second part, the origin of the concept of insurance, its definition, the purpose and historical development of insurance will be explained. In the third chapter, the definition of the insurance contract, its elements and the principles that dominate the insurance contract will be examined. In the fourth chapter, after briefly mentioning the types of insurance in general, the health insurance, which is the subject of the study, will be mentioned and brief information about the sub-branches of health insurance will be given. In the fifth chapter, the general outlines of the Covid-19 epidemic and the development of the epidemic will be discussed. After explaining all these issues, the number of policies/collaterals issued in the field of health insurance and its sub-branches will be examined, based on the data of the period before the Covid-19 epidemic (2019) and the period after (2020 and 2021). Under the title of the conclusion of the study, evaluations will be made about the functioning and general outlook in the Turkish health insurance sector before and after the Covid-19 epidemic, and then some suggestions will be presented for the development of the sector.

In summary, this study aims to determine the effects of the Covid-19 epidemic on the Turkish health insurance sector and then to indicate the measures that can be taken in the sectoral sense for the development of the Turkish health insurance sector and minimizing the effects of the epidemic.

Keywords: Turkish Insurance Industry, Insurance, Health Insurance, Covid-19, Pandemic

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	x
1. GİRİŞ.....	1
2. KONUNUN TAKDİMİ, ÖNEMİ VE SINIRLANDIRILMASI	2
2.1. Konunun Takdimi.....	2
2.2. Konunun Önemi.....	2
2.3. Konunun Sınırlandırılması	3
3. SİGORTA KAVRAMI.....	5
3.1. Sigorta Kelimesinin Kökeni	5
3.2. Sigortanın Tanımı	5
3.3. Sigortanın Amacı.....	6
3.4. Sigortanın Tarihsel Gelişimi	7
3.4.1. Sigortanın ülkemizdeki tarihsel gelişimi	7
3.4.2. Sigortanın dünyadaki tarihsel gelişimi	10
4. SİGORTA SÖZLEŞMELERİ.....	13
4.1. Sigorta Sözleşmesinin Tanımı	13
4.2. Sigorta Sözleşmesinin Unsurları.....	13
4.2.1. Menfaat.....	14
4.2.2. Riziko	15
4.2.3. Sigorta bedeli (sigorta değeri) ve sigorta tazminatı.....	17
4.2.4. Prim.....	18
4.3. Sigorta Sözleşmesinin Şekli.....	19
4.4. Sigorta Sözleşmesine Uygulanacak Hükümler.....	20
4.5. Sigorta Sözleşmesine Hakim Olan Temel İlkeler	21
4.5.1. Azami iyi niyet ilkesi.....	22

	Sayfa
4.5.2. Sözleşme özgürlüğü ilkesi.....	23
4.5.3. Rizikonun varlığı ilkesi.....	24
4.5.4. Yakın sebep ilkesi	24
4.5.5. Tazminat ilkesi	25
4.5.6. Sigortalanabilir menfaat ilkesi	25
4.5.7. Hasara katılım ilkesi.....	26
4.5.8. Halefiyet (rücu) ilkesi	27
5. SİGORTA TÜRLERİ	28
5.1. Genel Olarak Sigorta Türleri	28
5.2. Sağlık Sigortaları	29
5.2.1. Acil sağlık sigortaları.....	30
5.2.2. Yabancılar için sağlık sigortaları.....	31
5.2.3. Tamamlayıcı sağlık sigortaları.....	31
5.2.4. Seyahat-sağlık sigortaları.....	32
6. COVID-19 SALGINI VE SALGININ TÜRKİYE’DEKİ SAĞLIK SİGORTASI SEKTÖRÜNE ETKİSİ	33
6.1. Genel olarak Covid-19 Salgın Süreci	33
6.2. Literatür Taraması	34
6.3. Metodoloji.....	35
6.4. Covid-19 Salgını Öncesi ve Sonrası Sigorta Sektörünün Genel Görünümü.....	35
6.5. Covid-19 Salgını Öncesi ve Sonrası Türk Sağlık Sigortası Sektörünün Genel Görünümü.....	41
7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER	48
7.1. Öneriler.....	49
KAYNAKLAR	55

TABLolar LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 6.1. Sağlıkla ilgili branşlara ait 2019, 2020 ve 2021 yılı poliçe adetleri.....	36
Tablo 6.2. Sağlıkla ilgili branşlara ait 2019 yılı poliçe adetleri.....	38
Tablo 6.3. Sağlıkla ilgili branşlara ait 2020 yılı poliçe adetleri.....	39
Tablo 6.4. Sağlıkla ilgili branşlara ait 2021 yılı poliçe adetleri.....	40
Tablo 6.5. 2019-2020-2021 yıllarına ait sağlık alt branş teminat adetleri.....	42
Tablo 6.6. 2019-2020-2021 yıllarına ait sağlık tüm alt branş teminat adetleri.....	44
Tablo 6.7. Hastalık-sağlık branşı 2019, 2020 ve 2021 yılı kârlılık sonuçları.....	45

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 6.1. Sağlık, seyahat-sağlık, hastalık-sağlık branşlarına ait 2019, 2020 ve 2021 yılı eylül ayı poliçe adetleri.....	36
Şekil 6.2. Sağlık, seyahat-sağlık, hastalık-sağlık branşlarına ait 2019 yılı poliçe adetleri.....	38
Şekil 6.3. Sağlık, seyahat-sağlık, hastalık-sağlık branşlarına ait 2020 yılı poliçe adetleri.....	39
Şekil 6.4. Sağlık, seyahat-sağlık, hastalık-sağlık branşlarına ait 2021 yılı poliçe adetleri.....	40

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

AÜHFD.	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
B.	Bent
BK.	Borçlar Kanunu
bkz.	Bakınız
C.	Cilt
c.	Cümle
Çev.	Çeviren
DEU.	Dokuz Eylül Üniversitesi
dn.	Dipnot
E.	Esas
e.t.	Erişim tarihi
HD.	Hukuk Dairesi
HGK.	Hukuk Genel Kurulu
HMK.	6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
K.	Karar
KTK.	2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu
m.	madde
M.Ö.	Milattan Önce
Müsteşarlık.	Hazine Müsteşarlığı
No.	Numara
RG.	T.C. Resmi Gazete
s.	sayfa
S.	Sayı
S.K.	Sayı Kanun
SEDDK	Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu
SK.	5684 sayılı Sigortacılık Kanunu
T.	Tarih
TBK.	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TFM.	Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi
TKHK.	6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun
TMK.	4721 sayılı Türk Medeni Kanunu

TSB	Türkiye Sigorta Birliği
TTK.	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
vb.	ve benzeri
vd.	ve devamı
vs.	ve saire
Y.	Yargıtay
Y.	Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

1. GİRİŞ

Bireyler günlük yaşamlarında özellikle deprem, yangın, kaza, sel, çığ, gibi felaketler sebebiyle kimi zaman sadece maddi zarar ile sonuçlanan riskli durumlarla kimi zaman da telafisi mümkün olmayan manevi zararlar ile karşı karşıya kalmışlardır. Özellikle dünya çapında hızla yaşanan olumlu (*teknoloji alanında yaşanan gelişmeler, ticari faaliyetlerin yaygınlaşması, hızla artan sanayileşme vb.*) ve olumsuz (*salgın hastalıklar, ekonomik krizler vb.*) gelişmeler hayat standartlarının aniden yükselmesine ya da aniden düşmesine sebep olmuştur. Yaşanan bu ani gelişmeler tam da bu noktada bireylerde, risk içeren durumlar karşısında kendilerini daha fazla korumaları gerektiği düşüncesine yol açmıştır.

Böylelikle bireyler meydana gelen bu zararların yaratacağı olumsuz sonuçları önleyebilmek ya da en başından hiç zarara uğramamak için önceden ne gibi tedbirler alabileceklerini tartışmaya başlamışlardır. Yaşanan tüm bu tartışmalar kısa zamanda sigorta kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Ancak bireylerdeki bu sigorta yapma gereksinimi ekonomik veya sosyal durumlar ile yaşanan zaman dilimine ve yere göre sürekli olarak değişiklik göstermiştir (Atalay, 2019). Sigorta kavramı henüz yaygınlaşmadan önce kişilerin yahut kurumların karşılaşılabilecekleri tehlikelere karşı kendilerini veya mallarını hiçbir yasal zemine oturtmaksızın kendi kendilerini korumaya çalışmaları onların oldukça büyük mali sıkıntılar içine girmelerine sebep olmuştur. En önemlisi de tehlike gerçekleşmeden önce alınan bu önlemler meydana gelen zarar karşısında bir hayli yetersiz kalmıştır. Dolayısıyla yetersiz kalan bu çabalar zamanla sigortacılık faaliyetlerinin gelişmesine sebep olmuştur.

Sigortanın gelişmesi ile birlikte, kişilerin yahut kurumların hem kendileri hem de malvarlıkları ile ilgili gerçekleşebilecek tüm tehlikeleri karşılamaları için belirli bir teminat sağlanmaya başlamıştır. Sigortanın kişilerin hayatına ve malvarlıklarına karşı sağladığı bu teminatlar sigortanın hem günlük hayatta hem de iş hayatında daha fazla tercih edilmesini sağlamıştır. Böylece hayatın hemen her alanında sigortaya ihtiyaç duyulmaya başlanmış ve gelinen noktada yaşanan tüm bu gelişmeler sigortanın nihayetinde yasal bir çerçeve kapsamında ele alınmasını sağlamıştır.

2. KONUNUN TAKDİMİ, ÖNEMİ VE SINIRLANDIRILMASI

2.1. Konunun Takdimi

Günümüzde sigortacılık faaliyetleri hem ulusal alanda hem de uluslararası alanda vazgeçilmez ve neredeyse yapılması zorunluluk arz eden bir unsur haline gelmiştir (Atalay, 2019). Gelişen teknoloji, yaygınlaşan ticari faaliyetler, meydana gelen doğal afetler, artan terör olayları, yaşanan iç savaşlar ve halihazırda tüm dünyada etkileri devam eden ve uzun bir süre daha etkilerinin devam edeceği belirtilen salgın hastalıklar sebebiyle bireylerde endişe, telaş ve panik duygusu oluşmaya başlamıştır. Tüm bu olumsuz duyguların getirdiği can ve mal güvenliği kaygısı, gelişmiş ve özellikle ülkemiz gibi gelişmekte olan ülkelerin sigortacılık faaliyetlerine hayatın her alanından daha çok önem verilmesi gerektiğine dikkat çekmiştir. Bu sebeple sigortacılık faaliyetleri hemen her ülkede olduğu gibi ülkemizde hızla artış göstermiştir.

Artan bu faaliyetlerle birlikte özellikle sigorta hukuku alanındaki çalışmalar da artış göstermiş ve sigortacılığın hem doğru hem de etkin bir şekilde kullanılabilmesi için kanunlar ve yönetmelikler çıkarılmıştır. Ancak çıkarılan bu kanun ve yönetmelikler uygulamada çoğu zaman yetersiz kalmış ve sigortacılığın işleyişinde birçok problem yaşanmıştır. Bu problemlerin başında özellikle sigortacılık faaliyetiyle uğraşan kişilerin alanında uzman kişiler olmamaları, görev yaptıkları faaliyet alanında yetersiz kalmaları, yeterli bilgi ve donanıma sahip olunmaksızın ve yaşanan güncel gelişmeler göz önünde bulundurmaksızın yapılan sigorta sözleşmeleri gelmektedir. Bu şekilde hazırlanan sözleşmeler başta sigortacılık alanında çıkarılan kanun ve yönetmeliklere aykırı olmakla birlikte günlük hayattaki ihtiyaçlara karşılık vermemektedir. Bu sebeple bu çalışmada güncel gelişme mahiyetinde olan Covid-19 salgınının genel olarak ülkemizdeki sigorta sektörüne olan etkileri, devamında da özel olarak sağlık sigortası sektörüne olan etkileri incelenmeye çalışılmıştır.

2.2. Konunun Önemi

Ekonomik, sosyal ve ticari hayatta yaşanan gelişmelerle birlikte sigorta sözleşmelerinin oldukça büyük önem arz etmeye başladığı görülmektedir. Bu noktada

sigorta sözleşmelerinin kanuna ve yönetmeliklere uygun olarak yapılması, kişilerin ileride uğrayabilecekleri tehlikelere karşı tam bir tedbir almalarını ve olası bir zarara uğramaları halinde zararlarının neredeyse tamamını karşılayabilmelerini sağlamaktadır.

Bu haliyle teminat olarak görülen sigortanın gelişmesi ve yaygınlaşması, bazı önemli alanlarda sigorta sözleşmesinin bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda değişmesi ve bu değişimle birlikte sözleşmelerinin hukuki çerçevesinin genişlemesiyle mümkün olmuştur. Aynı zamanda bu durum sigorta yaptıran kişilerin kendilerine sağlamak istedikleri teminatların kapsamının genişlemesini de sağlamıştır. Böylece kişiler, hayatın her alanında özellikle de Covid-19 salgın sürecinde sağlık alanında talebi doğrultusunda sigorta yaptırarak başta kendi hayatları olmak üzere elde etmiş oldukları değerlerini, çevrelerindeki diğer kişilerin hayatları ile elde ettikleri değerlerini koruma altına almış olacaktırlar.

Bu sebeple bu çalışmayı yapmaktaki temel amaç Türkiye’de sağlık sigortası sektörünün Covid-19 salgını sürecindeki gelişimini inceleyip saptanan duruma dayalı eylemler planlamak, yapılan bu planları uygulayıp değerlendirmek ve elde edilen muhtemel sonuçlara yer vererek çözüm önerileri üretmektir.

2.3. Konunun Sınırlandırılması

Sigorta sözleşmesi, Türk Ticaret Kanunu’nun (6102 Sayılı TTK) 1401 ile 1452. maddeleri arasında ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiştir. Ancak Türk Ticaret Kanunu 1451. madde gereğince Türk Ticaret Kanunu’nda hüküm bulunmaması durumunda sigorta sözleşmeleri ile ilgili olarak Türk Borçlar Kanunu (6098 Sayılı TBK) hükümlerinin de kıyasen uygulanabileceği ifade edilmektedir. Fakat sigorta sözleşmesi ayrıntılı olarak TTK’nın Altıncı Kitabı’nda düzenlendiği için TBK. hükümlerinin uygulanma alanı oldukça sınırlı olup sigortacılığın geliştirilmesi ve bu alandaki eksikliklerin giderilmesi için ayrıca Sigortacılık Kanunu (5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu) da düzenlenmiştir.

Türk Ticaret Kanunu’nun 1451. maddesi gereğince sigorta sözleşmesine ilişkin konularda Türk Ticaret Kanunu’nun Altıncı Kitabı’nda hüküm bulunmadığı takdirde, Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanacaktır. Ancak kanunun bu hükmü, diğer genel ve özel kanunlardaki düzenlemelerin dikkate alınmayacağı şeklinde yorumlanmamalıdır. Sigorta sözleşmeleriyle ilgili olarak genel hükümlere gidilmeden önce Sigortacılık Kanunu’nda yer

alan hükümlere bakılmalıdır. Sigortacılık Kanunu'nda uygulanacak bir hüküm bulunmaması halinde Türk Borçlar Kanunu hükümlerinin yanında Türk Medeni Kanunu hükümlerine gidilerek en son Türk Borçlar Kanunu hükümleri sigorta sözleşmesi hakkında uygulanmalıdır.

3. SİGORTA KAVRAMI

3.1. Sigorta Kelimesinin Kökeni

İtalya’da ortaya çıkan sigorta kelimesi, Latince kökenli “sicurta” kelimesinden doğmuş olup “güvence” anlamını taşımaktadır (Kayıhan ve Bağcı, 2017). Venedikçe “*sicurta*” güvenlik, emniyet veya kaza veya kayıp ihtimaline karşı ayrılan emniyet akçesi kelimesinden alıntıdır. Venedikçe olan bu kelime de güvenlik, emniyet anlamına gelen Latince “*securitas*” kelimesinden alıntıdır (Etimoloji Türkçe, b.t.).

Görüldüğü üzere sigorta kelimesinin kökü Latince’de endişe veya kaygı anlamına gelen “cura” sözcüğünden gelmiştir. Bu etimolojik serüvende Osmanlı İmparatorluğu’nun Venedik ile yaptığı yoğun ticari faaliyetler neticesinde söz konusu kelime önce “*sicurta*”, sonra “*sikurita*” veya “*sigurita*” ve 11 yıl sonra 1851 yılında yayınlanan Türkçe-Fransızca sözlükte ise “*sigurita*” artık “*sikurta*” adını almış ve nihayetinde söz konusu kelime modern Türkçede “*sigorta*” olarak kullanılmaya başlanmıştır (Ersu, 2018).

3.2. Sigortanın Tanımı

Bireyler, günlük hayatta öngöremedikleri tehlikeler nedeniyle uğradıkları zararları kendi başlarına telafi etmeye çalışmışlarsa da bazen uğranılan zararlar telafi edilemeyecek kadar büyük olmuştur. Bu noktada bireylerin uğranılan zararların tazmininde başkalarından yardım istemek zorunda kalması karşılaşılan tehlikelere karşı birbirlerine yardım etmeleri gerektiği düşüncesini ve bu düşünce de sigorta kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Gelişen teknoloji ve yaygınlaşan ticari faaliyetler de risklerin daha kolay belirlenmesini sağlamış ve böylece sigorta faaliyetleri resmi olarak başlamıştır.

Ancak literatürde sigorta kavramı çok farklı şekillerde tanımlanmıştır. Birkaç tanıma değinmek gerekirse sigorta, bireylerin uğraması muhtemel tehlikelere karşı tedbir alma ihtiyacının sonucunda ortaya çıkmış olup temelde rizikonun dağıtılması esası vardır. Bu sebeple sigorta, bireylerin zarara uğramasına sebebiyet veren olayların ekonomik sonuçlarının yine bu bireyler arasında dağıtılmak suretiyle zararlarının giderilmesi esasına dayanmaktadır. Başka bir ifade ile ise sigorta, bir şeyin veya kimsenin karşılaşılabileceği

herhangi zararı karşılamak amacıyla öncesinde prim ödenmesi koşuluyla iki taraflı yapılan sözleşme olarak tanımlanmaktadır (Rekabet Kurumu, 2018). Dolayısıyla sigorta aslında tesadüflerin meydana getirdiği sonuçların istatistik kanunlarına göre düzenlenmiş bir karşılıklılık esası üzerinden değiştirilmesidir. Bu haliyle bireylerin sigortalanan para ile ölçülebilir bir menfaatinin rizikonun gerçekleşmesi ile zarara uğraması sonucunda oluşan zararın sigortacı tarafından karşılanmasını isteme hakkı doğmaktadır (Yaslıdağ, 2017).

Tüm bu tanımlardan yola çıkarak ortak bir tanım yapmak gerekirse sigorta, aynı tehlikelerle karşı karşıya kalma ihtimalleri bulunan bireylerin belirlemiş oldukları primi ödemek şartıyla belirledikleri süre içerisinde mallarına veya canlarına bir zarar gelmesi durumunda çıkan zararı gidermek için oluşturdukları sistemdir diyebiliriz (Atalay, 2019).

3.3. Sigortanın Amacı

Sigortanın temel amacı, kısaca ifade etmek gerekirse karşı karşıya kalınabilecek zararları önceden öngörülen tedbirler sayesinde ortadan kaldırmaktır (Savi, 2017). Bilindiği üzere sigorta yapılırken karşılıklı bazı yükümlülükler bulunmaktadır. Bu yükümlülüklerden ilki, öncelikle meydana gelebilecek rizikoların başka bir yerde teminat altına alınması karşılığında sözleşmenin karşı tarafından prim alınmasıdır. Böylece sigortacı da sözleşmede öngörülen rizikonun gerçekleşmesi ile ortaya çıkacak zarardan sorumlu olmaktadır (Bozkurt, 2017). Sigortacının bu zararı karşılaması yani yükümlülük altına girmesi için ise mal sigortalarında rizikonun, hayat sigortalarında olayın sigorta sözleşmesi ile belirlenmiş olan teminatın kapsamına girmesi gerekmektedir (Atalay, 2019). Sigortacılık yukarıda da belirtildiği üzere ekonomik kayıplara sebep olan muhtemel risklerle mücadele edebilme durumu olarak ifade edilmektedir (Türkiye Bilimler Akademisi, 2021). Bu noktada sigortacılığın amacı sigortalanan mümkün risklerin ortaya çıkmasından doğan zararların güvence altına alınarak oluşabilecek maddi kayıpların önüne geçmek ve bu şekilde sigortalıların kendilerini güvence altına almak olarak açıklanabilir.

Görüldüğü üzere sigortanın ekonomik ve sosyal hayatın her alanında kullanılması ile bireyler hayatta karşılaşma ihtimalleri bulunan rizikolara karşı kendilerini güvence altına almak istemesi sigortanın temel amacı haline gelmiştir (Atalay, 2019). Bu da sigortanın, sigortacılığı meslek edinmiş gerçek veya tüzel kişiler tarafından yürütülen bir faaliyet haline gelmesini sağlamıştır.

Dünyanın tüm gelişmiş ekonomilerinde önemli bir role sahip olan sigortacılığın, endüstrileşmekte olan ülke ekonomilerinde en aktif sektörlerden biri olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle ekonomik açıdan güçlü olmayan ülkelerde sigorta sektörünün etkin olmaması, ancak ekonomik açıdan belli bir seviyeye gelmiş ülkelerde sigorta sektörünün etkin hale gelmeye başlaması da sigortacılığın ülke ekonomisiyle doğrudan bağlantılı olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu sebeple ekonomik açıdan yaşanan gelişmeler sayesinde sigortacılığın da gelişim göstereceği ve böylece sigorta kavramının topluma kazandırılmasıyla birlikte ekonomik gelişmenin de büyüme göstereceğini genel bir amaç olarak kabul etmek mümkündür (Onur, 2018).

3.4. Sigortanın Tarihsel Gelişimi

3.4.1. Sigortanın ülkemizdeki tarihsel gelişimi

Osmanlı zamanında sigortacılık faaliyetleri Avrupa'daki kadar gelişme gösterememiş ve süreç Avrupa ülkeleri ile mukayese edildiğinde oldukça yavaş işlemiştir. Bir diğer ifade ile modern anlamda sigortacılık Avrupa'da 13.yüzyılda başladığı halde bizde sigortacılığın gelişim göstermesi hayli uzun zaman almıştır. Bunun temel sebebi hem Osmanlı'da deniz ticareti ile ilgili faaliyetlerin Avrupa'daki kadar yaygın olmaması hem de sigorta yaptırmanın din bilginleri tarafından dinen caiz olmadığı yönünde görüş bildirmesi olmuştur (Arseven, 1991).

Bu dönemde sigorta ile ilgili ilk düzenlemelere hukukçu Seyyid Muhammed Emin İbni Abidin tarafından değinilmiştir. Söz konusu yazar tarafından meydana getirilen eserde sigortanın yapılması halinde yapılan sigorta sözleşmesinin hukuki bir sonuç doğurmadığından bahsedilmiştir. Yine tanınmış din alimlerinden Mustafa Sabri Efendi de İslam dininde kumarın ve kumara benzemesi sebebiyle sigortanın yerinin olmadığını vurgulamıştır (Onur, 2018). Görüldüğü üzere Osmanlı zamanında devrin din bilginleri sigortayı sanki bir kumar gibi kabul etmiş ve sigorta hakkında olumsuz görüş bildirerek sigortanın gelişmesine engel olmuşlardır.

Ancak 1850'li yıllarda sigortacılar Avrupa'daki sigortacılık faaliyetlerinin artmasıyla birlikte ticaret yolları vasıtasıyla Osmanlı Devleti'nde acenteler aracılığı ile sigorta

girişimlerinde bulunmuşlardır (Atalay, 2019). Başlatılan bu girişimlerde poliçeler çoğunlukla “Fransızca” yazılmış olup acenteler başlarda gayrimüslimler tarafından yönetilmiş ve ayrıca ödenecek primler herhangi bir tarife ve sisteme bağlanmaksızın kararlaştırılmıştır. Böylece bu şirketler Türkiye’de resmiyette tescil edilmeden ve vergi ödemedi faaliyet göstermişlerdir (Atalay, 2019). Sigorta şirketlerinin Osmanlı Devleti’nde hiçbir kontrol ve izne tabi olmayışı ile hiçbir denetimden geçmeyişi ilerleyen zamanlarda hem sigorta şirketlerin kendi kurallarını kendilerinin tayin etmesine hem de sigorta şirketlerinin sayısının artmasına sebep olmuştur (Kayıhan ve Bağcı, 2017).

Osmanlı topraklarında ilk defa sigorta hizmeti ise 1864 yılında Avusturya kökenli “Riunione Adriatica di Sigurta” şirketi tarafından İstanbul’da bir acentenin kurulmasıyla başlamıştır (Günay, 2019). Devam eden süreçte ülkemizde sigorta faaliyetlerinin duyulması ve yaygınlaşması İstanbul’un Beyoğlu semtinde meydana gelen Büyük Beyoğlu (Pera) Yangını ile ortaya çıkmıştır (Dölen Sigorta Ekspertiz Hizmetleri, b.t.). Bu yangın afeti çok sayıda insanın yanarak ölmesine sebep olmuş ve yapılar da büyük hasar görmüştür (Tekin, 2018). Ancak devam eden süreçte bankacılık faaliyetleriyle uğraşan, esnaflık yapan vatandaşlar başta olmak üzere diğer tüm vatandaşlar Türk sigorta şirketleri ile çalışmak istemişlerdir. Bu istek üzerine 5 Haziran 1870 yılında gerçekleşen bu yangından sonra görülen büyük hasar ve zararların da etkisiyle yabancı kökene sahip ilk sigorta şirketi kurulmuştur (Baskıcı, 2002). Bir diğer ifadeyle yaşanan bu büyük felaket sigorta faaliyetlerinin yaygınlaşmasına sebep olmuş ve bu tarih itibarıyla ülkemizde 3 İngiliz ve 1 Fransız sigorta şirketi faaliyet göstermeye başlamıştır.

Görüldüğü üzere Osmanlı döneminde kurulan sigorta şirketlerinin neredeyse tamamı azınlıkların elinde olup Türkler tarafından konulan sermaye ile faaliyet gösteren ve yine Türkler tarafından işletilen bir sigorta şirketi ilk etapta kurulamamıştır. Yabancı sermaye ile faaliyet gösteren Osmanlı Umum Sigorta Şirketi sigortacılık alanında faaliyet gösteren ilk Türk sigorta şirketi olarak bilinmektedir (Yaslıdağ, 2017). 1864 yılında ise Ticaret-i Bahriye Kanunu (Deniz Ticareti Kanunu) ile hukuki anlamda ilk düzenleme yapılmıştır (Özbolet, 2017). Osmanlı döneminde bütünüyle azınlıkların yürüttüğü sigortacılık faaliyetleri ülkemizde cumhuriyetin ilanı noktasında yaşanan gelişmelere kadar bu şekilde devam etmiştir.

Ancak cumhuriyetin ilanı ile birlikte sigortacılık faaliyetleri el değiştirmiş ve sektörde köklü değişimler yaşanmaya başlamıştır (Kotan, 2020). Bir diğer ifade ile sigortacılıkla ilgili hukuki düzenlemeler ayrıntılı olarak cumhuriyet döneminde gerçekleşmiştir (Arseven, 1991). Böylece yaşanan bu gelişmeler sonrasında sigortacılık faaliyetleri artık azınlıkların değil Türklerin eline geçmiş ve Türkler tarafında yürütülmeye başlamıştır.

Görüldüğü üzere Cumhuriyet'in ilanından sonra Türk şirketlerin gelişmesi ile sigortacılık faaliyetleri Türkler tarafına geçmiştir. Böylece ilk Türk sigorta şirketi kurulmuş, ilk Türk kanunları yürürlüğe girmiş, ilk sigorta sözleşmeleri imza altına alınmıştır (Arseven, 1991). Yapılan ilk düzenleme ise 1924 yılında yabancı dilde düzenlenen poliçelerin Türkçe düzenlenmesi zorunluluğunun getirilmesi olmuştur (Özbolat, 2017). İttihad-ı Milli Sigorta Şirketi ve Türkiye İş Bankası ortaklığı ile 1925 yılında Anadolu Anonim Türk isimli sigorta şirketi kurulmuştur (Fas, b.t.). Devamında 1927 yılında çıkarılan yasalar ile sigortacılığın yasal bir zemine oturtulması sağlanmıştır. Bu kanunla yurtdışına döviz çıkışının önlenmesi, yerli ve yabancı sigorta şirketlerinin denetlemeye tabi tutulması amaçlanmıştır (Kayıhan ve Bağcı, 2017). 1929 yılında ise Türkiye İş Bankası, Milli Sigorta ile Compagnie Suisse de Reassurance işbirliği ile Milli Reasürans T.A.Ş. kurulmuştur (Fas, b.t.).

Devam eden süreçte 1933 yılında kurulan Sümerbank tamamen yerli sermayesini kullanarak Güven Sigorta'yı kurmuştur. Yine 1936 yılında aynı şekilde yerli sermaye ile Ankara Türk Sigorta şirketi kurulmuştur. Bu şirketlerin kurulmasının ardından 1938 yılında 3392 sayılı kanun çıkarılmıştır. Çıkarılan bu yasa ile ekonomik alanda çıkan sıkıntıların ülke içinde kalması ve milli çıkarılara uygun kullanılması ile sigorta şirketlerinin faaliyetlerinin etkin bir şekilde denetlenmesi sağlanmaya çalışılmıştır (Kotan, 2020). 1959 yılında ise sigorta hukukunun ilk defa kapsamlı olarak düzenlendiği 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu yürürlüğe girmiştir. 1968-1984 yılları arasında ise sigorta şirketi kurulmasına izin verilmemiştir. Devam eden süreçte liberalleşme ve ekonomiyi güçlendirme adı altında bazı çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu çalışmalar beraberinde piyasada hareketliliklerin başlamasını da sağlamış ve böylece yeni dönemde sigorta şirketlerinin sayısında gözle görülür bir artış yaşanmıştır.

Ancak devam eden süreçte teknolojinin gelişmesi, sanayileşmenin artması ve ticari faaliyetlerin yaygınlaşması tehlike oluşturabilecek yeni iş kollarının ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu noktada 7397 sayılı Kanun ihtiyaçlara çözüm üretemediğinden yetersiz kalmış

ve 2007 yılında halihazırda yürürlükte olan 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu kanunun yürürlüğe girmesinin sebebi, sigortacılık faaliyetlerinin güvenli bir şekilde yürütülmesi ve sigorta sözleşmesinde yer alan bireylerin haklarını korumaktır (Kabukçuoğlu, 2012). Aynı zamanda kanun, bu kanuna tabi olanlar ile ilgili usul ve esaslar ile sigorta sözleşmesinden doğan uyuşmazlıkların çözümlenmesinde uygulanacak hükümleri de düzenlemektedir.

Görüldüğü üzere son dönemde sigortacılık faaliyetleri hızlanmış ve daha liberal bir konuma gelmiştir. Ancak 2007-2009 yılları arasında yaşanan ekonomik kriz sigortacılık sektörünü derinden etkilemiştir. Ancak ülkemizdeki sigortacılık faaliyetleri Avrupa'daki sigortacılık faaliyetleri ile karşılaştırıldığında sektör Avrupa sektöründeki gibi zarar görmemiştir (Sigortaladım Blog, b.t.). Türkiye söz konusu krizden nispeten daha az etkilenmiş olup sigortacılık faaliyetleri tüm hızıyla devam etmiştir (Tekin, 2018).

3.4.2. Sigortanın dünyadaki tarihsel gelişimi

Dünya tarihinde sigortacılıkla ilgili yaşanan gelişmelerin ilki Babiller zamanında Kral Hammurabi tarafından oluşturulan Hammurabi Kanunları'dır (Akbay, 2017). Babil'de sermayedarlar kervan tüccarlarına, kervanların soyulması ya da fidye ödemek zorunda bırakılması gibi durumlarla karşılaşma olasılığına karşı borç para vermekte ve bu olasılıkların gerçekleşmemesi halinde ise aldıkları riskin karşılığı olarak asıl borçtan daha fazla para almaktaydılar (Yaslıdağ, 2017). Dönemin kralı da bu uygulamayı kanunlaştırarak kervanların saldırılar sonucunda uğradıkları zararların diğer kervanlar arasında paylaşılmasını sağlamış ve can kaybı yaşanması durumunda kişi başına bir miktar tazminat ödenmesini sağlamıştır (Çeker, 2018). Bu durum aynı zamanda kara taşımacılığı alanında zararın paylaşılmasına yönelik yapılan ilk örnek olması sebebiyle de büyük önem taşımaktadır (Arseven, 1991).

Hintlilerin M.Ö. 600 yıllarında yaptığı bazı kredi anlaşmaları sigortacılık alanında ortaya çıkan diğer bir önemli gelişme sayılmaktadır (Kayıhan ve Bağcı, 2017). Yine eski Yunan ve Roma'da Roma kaynaklarından günümüze kadar gelen deniz ödücü ve müşterek avarya kurallarının olduğu bilinmektedir (Ulaş, 2002). Roma hukukunda bu kurallara "Rodos Kaideleri" denilmektedir (Arseven, 1991). Deniz ödücü adı verilen bu sistemde bazı kişiler diğerlerine oranla daha fazla pay almaktadır. Ancak bazı kişilerin diğerlerine

oranla fazla pay alma durumu zamanla Kilise'nin tepkisini çekmiş ve Kilise tarafından bu payların alınması durumu yasaklanmıştır (Akev, 1964). Bu yasakla birlikte ileride meydana gelmesi muhtemel tehlikelere karşı önceden tedbir alma isteği sigortacılığın ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Görüldüğü üzere temelde İtalya'da deniz ticaretinde yaşanan gelişmelerle birlikte sigortaya ihtiyaç duyulmuş ve bu yüzden ilk defa “deniz sigortası” kavramı ortaya atılmıştır. Nitekim Cenova'dan Mayorka'ya doğru yola çıkan “Santa Clara” isimli geminin, taşımakta olduğu yükünü karşılayabileceği muhtemel tehlikelere karşı güvence altına almak adına 23 Ekim 1347 tarihinde düzenlediği sözleşme tarihte ilk sigorta poliçesi olarak kabul edilmiştir. Düzenlenen bu poliçeden itibaren sigorta taraflar arasında karşılıklı olarak imza altına alınan bir sözleşme haline gelmeye başlamıştır.

“Santa Clara” isimi geminin düzenlediği sözleşme sonrasında diğer gemi ve yük sahipleri, gemilerin ve yüklerin sigorta ettirilmesi ile uğradıkları zararların karşılanması halinde kendileri için de ticari hayatın kolaylaşacağını fark etmişlerdir. Bu olayla birlikte başlayan farkındalık sigortacılık alanında yeni gelişmeler yaşanmasını sağlamıştır (Özbolet, 2017). Yaşanan bu gelişmeler de zamanla bireylerde yüklerin dışında kendi hayatlarının da sigorta edilebileceği fikrini oluşturmuş ve böylece hayat sigortaları ortaya çıkmıştır (Kayıhan ve Bağcı, 2017). 17. yüzyılda insan hayatının da sigorta edilebileceği fikrinden yola çıkan İtalyan doktor ve banker Lorenzo Tonti tarafından “Tontines” adında bir sistem kurulmuştur (Akbaş, 2017). Bu sisteme göre belirli kişiler tarafından belirli bir süre boyunca ortaya para konulmuş ve süre bitiminde bu paralar hayatta kalanlara kendi aralarında pay edilmiştir (Yaslıdağ, 2017).

Önceleri ticaretle uğraşan kişilerin ilgisini çeken sigortacılık faaliyetleri 17. yüzyıldan itibaren sigortanın hayatın her alanına girmesiyle birlikte sadece sigortacılık ile ilgilenen sigorta şirketlerinin kurulmasını sağlamıştır (Atalay, 2019). Sigorta şirketlerinin sayısının hızla artmasının bazı temel sebepleri bulunmaktadır. Bu sebeplerden ilki, sigorta uyumsuzluklarından kaynaklı hesaplamaların gerçek ve doğru bir şekilde yapılabilmesi için istatistikle ilgili yöntemlerin aktif bir biçimde kullanılmaya başlanmasıdır. İkincisi ise Londra'da 1666 yılında meydana gelen ve birçok ev ile kilisenin yanmasına sebep olan yangındır. Yaşanan bu afet sonrasında halk hem madden hem de manen büyük zarar görmüştür (Çeker, 2018). Bu yangın, insanlarda meydana gelebilecek ve sonrasında büyük

hasarlara sebebiyet verebilecek olaylara karşı önceden tedbir almaları gerektiği fikrini uyandırmıştır. Bu olay sonrasında yaşanan yangın felaketinin etkisiyle 1667 yılında “Yangın Bürosu” kurulmuştur (Sergici, b.t.). 1688 yılına gelindiğinde İngiltere’de “Lloyd’s” isimli bir birlik kurulmuştur (Güven Sigorta, b.t.). Bu kuruluşun önce deniz sigortası alanında faaliyet gösterdiği ancak zamanla her alandaki sigortacılık faaliyetlerinde hizmet vermeye başladığı bilinmektedir. Lloyd’s’un en önemli özelliği ise birlik üyelerinin meydana gelebilecek hasarlardan sorumluluklarının sahip oldukları tüm malvarlıklarını kapsaması ve bu üyelerin sigortalı ile hiçbir surette iletişim kurmamasıdır (Yazıcıoğlu ve Atamer, 2012). Lloyd’s’ da iletişim ve sigortacılık faaliyetleri “broker” denilen aracılar tarafından yürütülmekte olup Lloyd’s kendine özgü yapısıyla hiçbir sigorta şirketine benzemeyen bir kuruluş haline gelmiştir (Kayıhan ve Bağcı, 2017).

Görüldüğü üzere başlangıçta deniz ticareti faaliyetleri, devam eden süreçte de İngiltere’de yaşanan yangın felaketleri ile birlikte sigortacılık faaliyetleri hızla artmıştır. Sigortacılık faaliyetlerindeki bu artış zamanla sigortacılığın önce kıtalar genelinde sonra da dünya genelinde de artmasını sağlamıştır. Ekonomik ve sosyal hayatta yaşanan gelişmeler, sanayileşmenin artması ile birlikte ticaretin yaygınlaşması ile doğru orantılı olarak sigorta da hızlı bir şekilde gelişmeye başlamıştır. Nitekim 19. yüzyılda İngiltere’den sonra Avrupa’daki ülkeler, daha sonra da Amerika’da sigorta bilinci ve sigorta faaliyetleri gelişim göstermiş ve sigortacılık böylece dünya genelinde hızla yayılmaya başlayan bir sektör haline gelmiştir (Kender, 2017).

4. SİGORTA SÖZLEŞMELERİ

4.1. Sigorta Sözleşmesinin Tanımı

Sigorta sözleşmesinin literatürde oldukça farklı tanımları mevcut olup ortak bir tanım bulunmamaktadır. Yabancı doktrinlerde de benzer durum söz konusu olup herhangi bir fikir birliğine varılamamıştır (Kender, 2017). Ancak doktrinde eleştiriye maruz kalsa da Türk Ticaret Kanunu'nun 1401. maddesinde sigortanın genel bir tanımı yapılmıştır.

Maddenin ilk kısmına göre sigorta sözleşmesi belli bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilen bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, rizikonun oluşması durumunda sigortacının bu zararı tazmin etmeyi taahhüt ettiği bir sözleşme olarak ifade edilerek zarar sigortasının genel bir tanımı yapılmıştır. Maddenin ikinci kısımda ise bir ya da birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle veya hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar nedeniyle bir para ödemeyi ya da diğer edimlerde bulunmayı taahhüt ettiği sözleşmeler ifade edilmiştir. Burada ise can sigortalarına ilişkin bir tanım yapılmıştır (Bozkurt, 2017). Bu haliyle yapılan tanımın sigorta sözleşmesi sınıflandırılmasına uygun olmadığı değerlendirilmektedir (Kayıhan ve Bağcı, 2017). Sigorta sözleşmesinin tanımında sigortacının ödeyeceği edimin koşula bağlı olduğunun belirtilmesi de doktrinde eleştirilen diğer bir husus olmuştur. Tanımda sigortacının borcunu yerine getirmesi rizikonun gerçekleşmesi koşuluna bağlanmış olup bu durum sigortacılık mantığıyla çok bağdaşmamaktadır.

Bu açıklamalardan sonra sigorta sözleşmesini, sigorta ettirenin korunması gereken bir menfaatini, gelecekte gerçekleşme ihtimali bulunan bir tehlikeye ya da gelecekte gerçekleşmesi kesin olmakla birlikte ne zaman gerçekleşeceği bilinmeyen bir olaya karşı, bir miktar para karşılığında teminat altına almak amacıyla sigortacı ile yapmış olduğu iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olarak tanımlamak mümkündür (Ruhi, 2013).

4.2. Sigorta Sözleşmesinin Unsurları

Sigorta sözleşmelerinin temel unsurları menfaat (çıkar), riziko (tehlike), sigorta bedeli (sigorta değeri), sigorta tazminatı ve prim (sigorta ücreti) olup sigorta sözleşmelerini anlayabilmek açısından kısaca bu unsurları izah etmekte fayda vardır.

4.2.1. Menfaat (çıkar)

Sigorta menfaati, sigorta sözleşmesinin asıl konusu olup sözleşmenin ilk unsurudur (Bozkurt, 2017). Bilindiği üzere sigortayı bir konuda sigortalanabilir menfaati olan kişi yaptırabilmektedir. Böylece herhangi bir menfaati olmayan kişinin sigortalı ya da sigorta ettiren sıfatını haiz olamayacağı söylenebilir. Menfaatten kastedilen şey taraflar arasında maddi, yasal ve para ile ölçülebilir bir ilişkinin bulunmasıdır. Ancak bu menfaat ilişkisinin ahlaka aykırı olmayan bir ilişki olması gerektiği de kanunun amir bir hükmüdür.

Türk Ticaret Kanunu'nda bu konuya ilişkin özel bir düzenleme yapılmamıştır. Ancak kanun maddelerinden sigorta konusunun kişinin eşya üzerindeki menfaati olduğu da çıkarılmaktadır. Böylece menfaat, tek başına bir ilke olarak benimsenmiştir (Sopacı-Öztuna, 2018; Ünan, 2016). TTK. m.1408/1 sözleşmenin yapılma anında sigortalanan menfaat mevcut olmadığında yapılan sigorta sözleşmesinin geçersiz sayılması gerektiğini açıkça vurgulamıştır. Bu sebeple sigorta konusu menfaat, sigorta sözleşmesi kurulmadan önce açık bir şekilde belirlenmiş olmalıdır. TTK.m.1408/2'ye göre ise menfaat yokluğunun sözleşme kurulması sırasında oluşabileceği gibi sözleşmenin kurulmasından sonra da oluşabileceği belirtilmiştir. Görüldüğü üzere TTK.m.1408/1 başlangıçtaki menfaat yokluğu, TTK.m.1408/2 ise sonraki menfaat yokluğu kavramlarını düzenlemiştir.

Birinci cümleye göre sözleşmenin yapılması anında menfaat yoksa sözleşme geçersiz sayılmaktadır. Bu hükmün Türk Ticaret Kanunu'nun "Genel Hükümler" başlığı adı altında yer alması sebebiyle tüm sigorta sözleşmeleri için geçerli olduğu kabul edilmektedir. Ancak TTK.m.1408'de yer alan ifadelerin başlangıçtaki menfaat yokluğunun sigorta sözleşmesine etkisi ile ilgili ayrıntılı bir düzenleme içermemesi, madde içerisinde sadece sözleşmenin geçersizliğine değinilmesi, fakat geçersizliğin ne olduğu ile ayrıntılı ilgili bir açıklama yapılmaması sebebiyle de doktrinde eleştirilmiştir (Ünan, 2016).

Kanun'un sözleşmenin kurulması sırasında menfaatin olmaması halini sözleşmenin geçersizliği ile değerlendirmesi bizce de hatalı olmuştur. Çünkü rizikonun gerçekleşme anı sigortanın kurulması anı ile değil menfaatin varlığı ile kabul edilmelidir (Ünan, 2016). Kaldı ki riziko sorasında menfaat söz konusu değilse sigortada teminat da söz konusu olmayacaktır (Sopacı-Öztuna, 2018). Bu durumda olmayan menfaatin zarara uğraması da mümkün olmayacak, hatta zarar oluşmadığından tazminat da ödenmeyecektir. Bu sebeple hükümde

geçersizlik için sözleşmenin kurulduğu anın esas alınması hatalı olmuştur (Sopacı-Öztuna, 2018). Yine hükümde geçersizliğin türünün ne olduğu açık bir şekilde belirtilmemiştir. Bu sebeple Türk Borçlar Kanunu hükümleri gereğince geçersizlik türünün ne olduğunun ayrıca ve açıkça tespit edilmesi gerekmektedir.

Sonuç olarak; Türk Ticaret Kanunu gereğince, sözleşmenin kurulduğu esnada sigorta menfaati bulunmuyorsa yapılan sigorta sözleşmesi geçersiz sayılmaktadır. Eğer sigorta sözleşmesi kurulurken başlangıçta mevcut olan menfaat sözleşme ilişkisi kurulduktan sonra fakat sözleşme devam ederken ortadan kaldırılmışsa yapılan sözleşme o anda geçersiz hale gelecektir. Sigorta edilen menfaatin sahibinin değişmesi halinde ise aksine bir sözleşmenin bulunmaması halinde sigorta ilişkisi sona erecektir. Özetle hüküm uyarınca, menfaat unsurunun bulunmadığı veya sonradan ortadan kalktığı sigorta sözleşmeleri kural olarak geçersiz sayılacaktır (Ayhan ve Çağlar, 2018a).

4.2.2. Riziko (tehlike)

Riziko terimi İtalyanca kökenli “risico” kelimesinden dilimize uyarlanmıştır (Bilgen, 2017). Riziko ya da diğer bir ismiyle tehlike kavramı, gelecekte meydana gelmesi olası zarar ya da durumlardan ortaya çıkan olay olarak ifade edilmektedir (Ayhan, 2018). Bu yüzden sigorta sözleşmelerinin temel unsurlarından biri de rizikodur.

Kanunda riziko kavramı hem zarar hem de meblağ sigortaları için kullanılmış ise de meblağ sigortalarında riziko teriminden ziyade “olay” terimi kullanılmaktadır. Çünkü bir olayın gerçekleşip gerçekleşmeyeceği kesin değilse ya da gerçekleşeceği kesin olmakla birlikte gerçekleşme zamanı bilinmiyorsa bu olay sigorta hukuku açısından “riziko” olarak değerlendirilmektedir.

Bu durumda riziko, fiziki olaylardan kaynaklanabileceği gibi teknolojik, sosyal ve ekonomik kaynaklı olaylardan da kaynaklanabilir (Ulaş, 2002). Ancak doğa kanunlarına göre kesin olacak olan olaylar ile imkansız olup gerçekleşmesi imkansız olan olaylar riziko olarak sayılmazlar (Ulaş, 2002). Meblağ sigortalarında ise gerçekleşme olasılığı kesin olan fakat ne zaman gerçekleşeceği belirli olmayan ölüm ihtimali ya da belirli bir tarihe kadar hayatta kalma ihtimali sigortanın konusunu oluşturmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu'nun 1404. maddesinin ilk fıkrasında geçerli olmayan sigorta sözleşmesi tanımına değinilmiştir. Buna göre kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı bir fiilinden doğabilecek bir zararını teminat altına almak yasaklanmış olup sigortalının veya sigorta ettirenin sayılan durumlarda sözleşme yapmasının önüne geçilmiştir. Kanun hükmü açık olup bu madde içeriğine aykırı sigorta sözleşmeleri geçersiz sayılmaktadır.

Türk Ticaret Kanunu'nun 1429. maddesinde ise sigortacının aksine bir sözleşmenin bulunmadığı hallerde, sigortalının, lehtarın ve bunların hukuken fiillerinden sorumlu buldukları kişilerin ihmallerinin sebep olduğu zararları karşılamakla yükümlü olduğu belirtilmiştir. Buna göre kanun maddesinde sayılı olan kişilerin rizikonun meydana gelmesine kasıtlı bir şekilde sebep olmaları halinde sigortacının oluşan zararı tazmin borcundan kurtulması ve böylece aldığı primleri de geri vermemesi hüküm altına alınmıştır.

Sigortacının sözleşme kapsamında öngörülen rizikonun gerçekleşmesi durumunda meydana gelen zarar veya ortaya çıkan bedelden sorumluluğu da aynı şekilde hüküm altına alınmıştır (TTK.m.1409/1). Yine uygulamada sigorta şirketleri bazen bütün riskleri bazen de özel olarak sayılan rizikoları teminat kapsamına almaktadır (Atalay, 2019). Ancak sigortanın kapsamı başlıklı bu madde gereğince sözleşme gereğince meydana gelmesi öngörülen rizikolardan herhangi birinin ya da birkaçının teminat dışı olduğunu ispat yükünün sigortacıya ait olduğu vurgulanmıştır (TTK.m.1409/2).

Sigorta koruması, sözleşmenin yapıldığı tarihten önceki bir tarihten itibaren geçerli olacak şekilde yapılabilmektedir. Ancak rizikonun gerçekleştiği ya da gerçekleşme ihtimalinin ortadan kalktığı, sözleşmenin yapıldığı esnada sigortacı ile sigorta ettiren ve sigortadan haberi olmak koşuluyla sigortalı tarafından biliniyorsa sözleşmenin geçersiz sayılacağı ifade edilmektedir. Nitekim Yargıtay'ın görüşü de bu yönde olup 01.02.2014 tarihinde vermiş olduğu kararında sözleşmenin geçerlilik şartlarını açıkça belirtmiştir (Yargıtay, 2014). Sonuç olarak rizikonun gerçekleştiği veya gerçekleşme olasılığının ortadan kalkması durumunun sigortacı tarafından bilinmeyip sigorta ettiren veya sigortalı tarafından bilindiği hallerde sigortacı sözleşme ile bağlı bulunmadığı gibi ödemesi gerekli primin bütününe hak kazanmaktadır (TTK.m.1458/1).

4.2.3. Sigorta bedeli (sigorta değeri) ve sigorta tazminatı

Sigorta bedeli, bir rizikonun gerçekleşmesi halinde sigortacı tarafından ödenmesi gerekli olan ve poliçede yazılı en yüksek miktar olarak tanımlanmaktadır (Bozer, 2007). Türk Ticaret Kanunu madde 1460'a göre mal sigortaları adı altında sigorta bedeli, sigorta olunan menfaatin tam değeri olarak tanımlanmıştır. Hayat sigortalarında ise sigortalının ölümü veya hayatta kalması halinde ödeyeceği sigorta sözleşmesinde gösterilen meblağ olarak tanımlanmıştır (Ayhan vd., 2019). Mal sigortalarında poliçede gösterilen bedelin tamamı her zaman ödenmemektedir. Bunun sebebi riziko gerçekleştiğinde sigorta bedelinin altında zarar oluşmasıdır. Bu gibi durumlarda bu zarar kadar ödeme yapılmakta, eğer zarar sigorta bedelinin üstündeysse sadece belirtilen bedele kadar olan kısım ödenmektedir (Ayhan vd., 2019). Hayat sigortalarında ise, tazminat ilkesi uygulanmadığı için sigorta bedeli her zaman rizikonun gerçekleşmesi ile sigortacının ödemesi gereken tutara eşit gelmektedir (Kayıhan ve Bağcı, 2017).

Sigorta tazminatı ise tehlikenin gerçekleşmesi sonucu meydana gelen zararın karşılaşılabilmesi için sigortacı tarafından ödenmesi gereken tazminat olarak ifade edilmiştir (Bozkurt, 2017). Türk Ticaret Kanunu'nun 1461. Maddesinin birinci fıkrası gereğince sigortacının sorumluluğu sigorta bedeli ile sınırlı olup bu bedel rizikonun gerçekleştiği andaki sigortalı menfaatin değerini aşsa bile sigortacı meydana gelen zarardan daha fazlasını ödemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Bu durumda sigortacı, sigortalıya ancak gerçek zararı ödemekle yükümlüdür ve gerçek zarar da rizikonun gerçekleştiği andaki değil, sözleşmenin yapıldığı andaki değere göre oluşan zarardır (Ulaş, 2002).

Doktrinde ise "sigorta bedeli" ifadesinin kanunda yanlış kullanıldığı ileri sürülmektedir (Bilgen, 2017). Buna göre bütün sigortalarda sigorta bedeli, riziko gerçekleşince sigortacı tarafından ödenecek en üst tutardır. Günün piyasa koşullarına göre belirtilen değere ise sigorta değeri denilmiştir (Özbolat, 2017). Bu perspektiften bakıldığı zaman sigorta değerinin sigorta bedeline eşit olması gerektiği ifade edilmiştir.

4.2.4. Prim (sigorta ücreti)

Sigorta sözleşmesinin son unsuru da prim (sigorta ücreti) olup Fransızca kökenli “prime” sözcüğünden gelmektedir. Sigorta, tanımında da belirtildiği üzere karşılıklı yükümlülükler içeren sözleşmelerden olduğundan sigorta ettirenin sigortacıya ödemek zorunda olduğu ücrete prim adı verilmektedir (Ayhan vd., 2019).

Sigorta ettiren, sözleşmeyle kararlaştırılan primi ödeme yükümlülüğü altındadır. Söz konusu primin ödenmemesi sözleşme kurulmasına engel değilse de sigortacının sorumluluğu en azından primin ilk taksiti ödenmeden başlamayacaktır (Yargıtay, 2019b). Bir diğer ifade ile sözleşmenin diğer tüm koşulları yerine getirilmiş olsa dahi prim ödenmemişse sigortacının rizikoyu taşıma yükümlülüğü bulunmamaktadır (Özkan, 2017). Bu sebeple sigorta sözleşmesinde primin belirli ya da belirlenebilir bir miktar olması gerekmektedir. Eğer sözleşmede prim belirtmemişse taraflardan biri ya da üçüncü bir kişinin açıklamaları ile ya da gelişen olayla göre hakim kararıyla prim belirlenecektir. Ayrıca Türk Ticaret Kanunu'nun 1430/1 maddesi gereğince sözleşmede aksi belirtilmedikçe sigorta priminin peşin olarak ödenmesi de esastır.

Prim alacaklısı sigortacı olduğundan primi, sigortacı veya sigortacının yetki verdiği acentesi tahsil edebilmektedir. Ayrıca temsil ettiği sigorta şirketi adına hareket eden ve sigortacı adına işlem yapan kişilerin de prim tahsilatı yapma yetkileri vardır. Prim ödeme borçlusu ise sigorta ettiren olup sigortalı ya da sigortadan faydalanan kişiler prim ödeme borçlusu değildir (Bilgen, 2017). Risk derecesine göre primin ücreti sigortacı tarafından tespit edilir. Bu tespit yapılırken tehlikenin gerçekleşme oranının yüzdesi ve sigorta yapılan malın değeri dikkate alınır ve tespit için hem teamüller hem de istatistikten yararlanılır (Bozer, 2007).

TTK.m.1430/2 ise sigorta ettirene kolaylık sağlamak amacıyla düzenlenmiş bir hükümdür. Aynı şekilde TBK.m.89'da düzenlenen genel hüküm gereğince de para alacakları taraf olan alacaklının ikamet ettiği yerde ödenmektedir (Bilgen, 2017).

4.3. Sigorta Sözleşmesinin Şekli

Sigorta sözleşmesi ile ilgili TTK.'da özel bir geçerlilik şekli belirtilmemiştir. Buna göre genel hükümler gereğince kanunda aksi öngörülmedikçe sözleşmelerin geçerliliğinin hiçbir şekil şartına tabi olmadığı kuralının sigorta sözleşmeleri için de geçerli sayılmıştır (TBK. m.12/1). Bu sebeple sigorta sözleşmeleri ile ilgili olarak genel bir şekil şartı olmamasına rağmen tarafların genelde sözlü veya yazılı irade açıklamaları ile sözleşme kurulmaktadır (Akıncı, 2019). Ancak sigorta sözleşmesinin kurulduğunun ispatı açısından için yazılı delilin varlığı esas kabul edilmiştir. Nitekim Yargıtay 11. Hukuk Dairesi de 23.09.1996 tarihinde vermiş olduğu kararda ispat hukuku açısından sözleşmenin kurulduğunun kabul için yazılı delilin varlığını kabul etmiştir (Bilgen, 2017).

Güncel uygulamada ise sigorta sözleşmesi, genellikle yazılı ve matbu bir biçimde yapılmaktadır. Bu durum çoğu zaman sigorta ettirenin sigorta sözleşmesi ile ilgili taleplerini bildirmek için görüşme yapma şansını elinden almaktadır (Bozkurt, 2017). Sigortacılık Kanunu'na göre sigortacı tarafından yapılan öneride, kurulması planlanan sigorta sözleşmesinin özelliklerinin, sigorta genel koşullarının ve işin özelliğine uygun özel koşulların bulunması gerektiğinden maddesinden sigorta sözleşmesinin yazılı yapılması gerektiği çıkarılmaktadır (Özdamar, Çağlar ve Özdamar, 2019).

Buna göre kanunda sigorta sözleşmesinin yazılı veya sözlü ya da taraflarca kararlaştırılan herhangi bir şekilde yapılması halinde sözleşmenin geçersiz olacağına ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır (Ayhan vd., 2019). Bunun anlamı şudur ki taraflar sigorta sözleşmesi yapmadan önce kendi aralarında geçerlilik açısından herhangi bir şekil şartı belirleyip buna göre sigorta sözleşmesi imzalayabilirler. Ancak her ne kadar kanun gereğince bir geçerlilik koşulu belirtilmemişse de günlük hayatta teamül haline gelen uygulama sigorta sözleşmelerinin poliçeye bağlanmasıdır (Ayhan vd., 2019). Bu noktada poliçe sigorta sözleşmesinin varlığı açısından bir ispat vesikası teşkil etmektedir (Bozkurt, 2017). Ancak belirtmek gerekir ki sigorta sözleşmesi hukuki bir işlem olduğundan bu hukuki uyumsuzlukların ispatı açısından asıl olan Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 200. Maddesidir (Kayıhan ve Bağcı, 2017). Bu durumda eğer TTK.m.1424/3 gereğince sigorta poliçesi verilmezse poliçenin varlığını ispat etmek genel hükümlere tabi olacaktır.

Uygulamada sigorta sözleşmesinin kurulması için taraflar genelde fiziken bir araya gelmemekte, iletişim araçları üzerinden birbiri ile diyalog kurmakta ve sigorta ücreti ile ilgili anlaşmaları halinde sigorta sözleşmesinin kurulduğu varsayılmaktadır. Taraflar arasında sözleşmenin bu şekilde kurulduğu durumlarda genelde sigortacının ıslak imzası bulunmamaktadır. Çünkü sigorta şirketleri ve acentelerin kullandıkları sistem Emniyet Genel Müdürlüğü'nün sistemi ile bağlantılı olduğu için kesilen poliçeler sistemden Emniyet tarafından görülmektedir. Bu da sigorta şirketi ve acentelerinin otomatik olarak taraf sıfatını haiz olduğu anlamına gelmektedir.

Oysaki TTK.m.1424'e olması gereken öncelikle taraflar arasında sigorta sözleşmesinin kurulması, sonrasında sigortacının sigorta poliçesini düzenleyerek imzalaması ve sözleşmenin yapıldığı andan itibaren 24 (yirmi dört) saat, diğer hallerde ise 15 (on beş) gün içinde sigorta ettirene ulaştırmasıdır. Kanunda poliçenin sigorta ettirene nasıl verileceği konusunda herhangi bir düzenleme yapılmamıştır. Ancak poliçenin hüküm ifade edebilmesi açısından sigorta sözleşmesinin ispatı için kullanılacak şekilde sigorta ettirene ulaştırılması ileride meydana gelebilecek hukuki ihtilafları önlemek adına her iki tarafa açısından da büyük önem arz etmektedir.

4.4. Sigorta Sözleşmesine Uygulanacak Hükümler

Türk Ticaret Kanunu'nun 1451. maddesi sigorta sözleşmesi hakkındaki konularda Türk Ticaret Kanunu'nun altıncı kitabında hüküm bulunmadığı takdirde, Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanacaktır. Ancak kanunun bu hükmünün, diğer genel ve özel kanunlardaki düzenlemelerin dikkate alınmayacağı şeklinde yorumlanmaması gerekmektedir. Sigorta sözleşmeleriyle ilgili genel hükümlere gidilmeden önce Sigortacılık Kanunu'nda yer alan hükümlere bakılmalıdır. Sigortacılık Kanunu'nda uygulanacak bir hüküm bulunmaması halinde Türk Borçlar Kanunu hükümlerinin yanında Türk Medeni Kanunu hükümlerine gidilerek en son Türk Borçlar Kanunu hükümleri sigorta sözleşmesi hakkında uygulanmalıdır.

5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu, 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu (2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu), 4925 Sayılı Karayolu Taşıma Kanunu (4925 Sayılı Karayolu Taşıma Kanunu), 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun (6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun) gibi özel kanunlar Türk Ticaret Kanunu'nda

hüküm bulunmayan hallerde sigorta sözleşmesi hakkında öncelikli olarak uygulanır. Burada önem arz eden durum özel kanunlardaki ilgili hükümler uygulanmadan doğrudan Türk Borçlar Kanunu genel hükümlerinin uygulanmaması gerektiğidir.

Özetle, sigorta sözleşmeleri hakkında Türk Ticaret Kanunu'nda hüküm bulunmayan hallerde öncelikli olarak Sigortacılık Kanunu'nda hüküm olup olmadığına bakılacak, bu kanunda da hüküm bulunmaması durumunda Türk Borçlar Kanunu hükümlerine gidilecektir.

4.5. Sigorta Sözleşmesine Hakim Olan Temel İlkeler

Türk Ticaret Kanunu'nun 1. Maddesinde yapılan düzenleme ile Türk Ticaret Kanunu'nun yorumlanması ve uygulanması hususunda Türk Medeni Kanunu ile Türk Borçlar Kanunu'nda yer alan temel ilkelerin nazara alınmasını istemiştir. Türk Medeni Kanunu'nun 5. maddesinde açıkça Türk Medeni Kanunu ile Türk Borçlar Kanunu'nun genel hükümlerini içeren maddelerinin uygun düştüğü kadarıyla bütün özel hukuk ilişkilerine uygulanacağı düzenlenmiştir. Bu hükümlerin yorumlanmasından çıkan ortak sonuç, Türk Borçlar Kanunu'nun bütün sözleşmeler hakkında geçerli olan genel hükümlerinin ve bu hükümlerden çıkartılan temel ilkelerinin, bir özel hukuk sözleşmesi olan sigorta sözleşmesi hakkında da uygulanacağıdır (Atalay, 2019). Kaldı ki Türk Ticaret Kanunu'nun 1451. maddesinin yorumundan da aynı sonuç çıkmaktadır.

Tüm bu açıklamalardan sonra Türk Borçlar Kanunu'nun genel hükümleri ve sigorta sözleşmelerinin genel özellikleri dikkate alındığında, sigortacılığın doğru bir şekilde yapılabilmesi için sigortacılık literatüründe geçerlilik arz eden ve yürürlükteki kanuna da uygun düşen sigortacılığın temel ilkeleri (prensipleri) büyük önem arz etmektedir.

Bu temel ilkeleri bir diğeri ifadeyle prensipleri azami iyi niyet ilkesi, sözleşme özgürlüğü ilkesi, rizikonun varlığı ilkesi, yakın sebep ilkesi, tazminat ilkesi, sigortalanabilir menfaat ilkesi ve hasara katılım ilkesi şeklinde sıralamak mümkündür.

4.5.1. Azami iyi niyet ilkesi (mutlak iyi niyet ilkesi)

Bu prensipte temel olan sigortalının veya sigorta ettirenin beyanının esas olmasıdır (Şentürk Sigorta, b.t.). Çünkü sigortalının sigorta ile teminat altına alınacak rizikonun veya olayın belirlenmesinde bu beyana inanmaktan başka imkanı bulunmamaktadır. Bu noktada sigortalı yahut sigorta ettirenin güvence altına alınan menfaati hakkındaki tüm bilgileri doğru bir biçimde bildirmek, aynı şekilde sözleşmenin kurulmasına vesile olan kişi de hangi şartlarda işlem yapıldığını sigortalıya bildirmek zorundadır (Uğur Ekspertiz, b.t.). Bu sebepledir sigorta sözleşmesi karşılıklı olarak iyi niyet esasına dayanmaktadır. Ancak sigorta sözleşmelerinde aranan iyi niyet genel hükümlerden farklı olarak azami iyi niyettir (Özbolet, 2017).

Beyan yükümlülüğünün geçerli bir şekilde yerine getirilmesi azami iyi niyete bağlıdır (Yaslıdağ, 2017). Sigorta ettiren ve sigortalı, sözleşme ile güvence altına alınmasını istediği can veya malvarlığı ile ilgili bilgileri eksiksiz ve doğru bir şekilde beyan etmekle yükümlüdür. Yine sözleşme kurulmasına aracılık eden aracılar da sigorta ettirene yahut sigortalıya hangi rizikoların ne şartlar altında teminat kapsamına girdiğini veya girmediklerini tam ve doğru bir şekilde açıklamak zorundadır (Ayhan vd., 2019).

Bu husus Sigortacılık Kanunu m.32/2'de hüküm altına alınmış olup hüküm gereğince resmi şekilde sigortacılık faaliyetlerini yürüten yahut aracılık eden her kişinin ve kurumun sigortalıların hak ve menfaatlerini gözetmeksizin bu hak ve menfaatleri tehlikeye atabilecek hareketlerden kaçınmaları, kanun ve işletme planı esaslarına uygun şekilde faaliyet göstermeleri ve sigortacılığın gereklerine iyi niyet kurallarına uygun şekilde davranmaları zorunlu kılınmıştır. Bu hükümle birlikte tarafların mevcut güven ilişkisini sarsacak hiçbir davranışta bulunmamaları hedeflenmiş olup taraflar arasında temeli dürüstlük kuralına dayalı olan ve koruma yükümlülüğü meydana getiren bir güven kurulmuştur.

Azami iyi niyet ilkesine göre sigorta sözleşmesinin tarafları sigorta şirketleri tarafından talepte bulunulmasını beklemeksizin sözleşmenin yapılmasında etkili olabilecek tüm bilgileri eksiksiz ve doğru olarak vermeli ve bu bilgileri verirken de hileli davranışlardan kaçınmalıdır (Karaman, 2017).

Özetle; sözleşmenin taraflarının sözleşmeden doğan güveni karşılıklı olarak ihlal etmemeleri ve sözleşmeyle ilgili tüm konularda en azından iyi niyetle hareket etmelerine azami iyi niyet ilkesi denilmektedir (Özdamar, 2009). Çünkü taraflar karşılıklı güven duygusu ile hareket ederek ve birbirlerine karşılıklı olarak verdikleri bilgilere güvenerek sözleşmeyi kurmaktadır. Bu sebeple taraflardan birinin kötü niyetli bir şekilde karşı tarafı yanıltmak için gerçeği yansıtmayan bilgiler vermesi azami iyi niyet ilkesinin ihlali anlamına geleceği ve iyi niyetli tarafa sözleşmeyi feshetme hakkı vereceği unutulmamalıdır (Karaman, 2017).

4.5.2. Sözleşme özgürlüğü ilkesi

Sözleşme özgürlüğü ilkesi, tarafların birlikte kurdukları sözleşmenin karşı tarafını, konusunu, kapsamını, şeklini, değiştirilmesini veya hangi hallerde sona ermesini kendi isteklerine göre belirleyebilmeleri olarak tanımlanmaktadır (Akıntürk ve Ateş, 2019).

Yani kısaca sözleşme özgürlüğü ilkesinin sözleşme yapıp yapmama özgürlüğünü kapsadığı, buna göre kişilerin istedikleri sözleşmeyi yapmakta serbest oldukları gibi, istemedikleri bir sözleşmeyi yapmaya zorlanamayacağı anlamına gelmektedir (Çetinkaya Hukuk Bürosu, b.t.).

Sözleşme özgürlüğü ilkesi sigorta hukukunda her iki taraf açısından da uygulanmakta olup taraflar bu ilke ile kanunun amir hükümleri ile ahlaka ve adaba aykırı olmamak koşuluyla sözleşmenin konusunu ve içeriğini serbestçe belirleyebilmektedir. Bu ilke aynı zamanda sözleşme yapmama serbestisini de kapsamaktadır. Bununla birlikte bu ilkeye kanunda yapılan birtakım düzenlemelerle bazı sınırlamalar da getirilmiştir. Bu sınırlandırmalar özellikle sigorta şirketlerine nazaran daha az bilgi sahibi olan sigortalıları/sigorta ettirenlerin haklarını korumak amacıyla düzenlenmiştir. Aynı zamanda hem sigortacının hem de sigorta ettiren ile sigortalının menfaatleri güvence altına alınarak gerek ekonominin gerekse kamu düzeninin zarar görmesinin önüne geçilmek istenmiştir (Kayıhan ve Bağcı, 2017).

4.5.3. Rizikonun varlığı ilkesi

Riziko, temel anlamıyla sigorta sözleşmesinde yer alan tarafların iradeleri dışında kalan, gerçekleşip gerçekleşmeyeceği ve ne zaman gerçekleşeceği belli olmayan zarar olarak ifade edilmektedir (Deuhukuk, b.t.). Bunun dışında riziko kavramını beklenmedik bir durumun gerçekleşmesine sebep olan geleceğe ilişkin bir olay olarak da tanımlamak mümkündür

Gerçek veya tüzel kişilerin ya da bu kişilerin sahip oldukları malvarlıklarının karşı karşıya kaldıkları rizikolar; dıştan gelen, ani ve beklenmedik bir şekilde gerçekleşebilen tesadüfi olaylardan oluşuyorsa sigorta ettirilebilirler (Karaman, 2017). Bu şartlarda bir sigorta sözleşmesinin riziko olmadan düzenlenmesi mümkün görünmemektedir. Bu sebeple rizikonun varlığı ilkesi oldukça önem arz eden ilkelerden biridir.

4.5.4. Yakın sebep ilkesi

Bir hasarın karşılanabilmesi için öncelikle meydana gelen hasarın sigorta sözleşmesi kapsamına dahil edilmiş ve genel ya da özel şartlarda gösterilen teminat kapsamına en yakın olan nedenden kaynaklanması esastır. Bir diğer ifadeyle sigortalının karşı karşıya kaldığı riziko nedeniyle meydana gelen zararının tazminini sigortacıdan talep edebilmesi, o zararın poliçede teminat altına alınmış olması ve teminat altına alınan rizikoya en yakın sebepten dolayı ortaya çıkmış olması gerekmektedir.

Yakın sebepten kastedilen, sigorta ettirenin veya sigortalının can veya malvarlığında bir zararın meydana gelmesine neden olan en etkili sebeptir (Karaman, 2017). Yakın sebep ile rizikonun gerçekleşmesi sonucunda meydana gelen zarar arasında bir nedensellik bağı bulunması zorunlu olup başlangıçtaki oluşan sebep ile zarar arasında bir illiyet bağının bulunması durumunda sigortacının zararı tazmin etme yükümlülüğü doğmaktadır.

Nitekim Yargıtay da aynı görüşü benimsemekte olup yakın tarihte 17. Hukuk Dairesi tarafından verilen kararda zararın gerçekleşen riziko veya olayın sonucunda ortaya çıkmasının muhtemel olup olmadığının bir diğer ifade ile illiyet bağının oluşup olmadığının belirlenmesi gerektiğine işaret edilmiştir (Yargıtay, 2019a).

4.5.5. Tazminat ilkesi

Yaşanan bir olay neticesinde zarar oluşması durumunda sigortalının meydana gelen zararının karşılanması sigorta sözleşmesinin bir gereğidir (Yaslıdağ, 2017). Bu zararın gerçek zarar olduğu Yargıtay kararlarında da açık bir biçimde belirtilmekte olup yakın tarihte 17. Hukuk Dairesi vermiş olduğu bir kararında meydana gelen zararın gerçek zarar olduğuna işaret etmiştir (Yargıtay, 2015).

Görüldüğü üzere sigortalının gerçek zarara uğraması halinde bu zararının tazmin edilmesi sözleşme gereğidir. Bu zarar giderimi nakden olabileceği gibi birtakım seçimlik haklar da kullanılarak da zarar giderilebilir. Örneğin zararın nakden ödenmesi yerine uğranılan zararın mümkünse onarımı üstlenilebilir veya yerine yenisi temin edilebilir. Ancak nakden ödeme esas olup diğer seçenekler sigortacı ve sigortalının uğranılan zararın ne şekilde tazmin edileceği hususunda anlaşmış olmalarına bağlıdır. Kaldı ki bu prensip aşağıda izah edilecek olan “sigortalanabilir menfaat prensibi” ile de bağdaşmaktadır.

Özetle bu ilkenin amacı, sigortalının maddi durumunu zarar oluşmadan önceki haline getirebilmektir (Yaslıdağ, 2017). Bu durumun yasal dayanağı Sigortacılık Kanunu m.32/3’te düzenlenmiştir. Hüküm gereğince sigorta şirketinin iyi niyet kaidelerine aykırı şekilde sigorta tazminatlarının ödenmesini geciktiremeyeceğinin altı çizilmiştir. Görüldüğü üzere bu ilkenin amacı yalnızca sigortalının/sigorta ettirenin zararını karşılamak olup sigortalıyı/sigorta ettireni zararın meydana gelmesinden önceki ekonomik durumunun üzerine çıkarmayı bir diğer ifadeyle zenginleştirmeyi amaçlamamaktadır (Karaman, 2017).

4.5.6. Sigortalanabilir menfaat ilkesi

Bu ilke literatürde “sigorta yaptırabilme hakkı” şeklinde de tanımlanmaktadır. Bunun anlamı, bir konuda sigortalanabilir menfaati olan bireyin sigorta yaptırabilmesidir (Mermer, b.t.). Bu durumda sigortalanabilir menfaat ilkesi sigorta yaptırabilmenin yasal hakkını ifade etmektedir. Bu ilke yasal dayanağını Türk Ticaret Kanunu’ndan almaktadır. Buna göre sigorta ettirenin bir şeyi teminat altına alması için mutlaka o şeyin sahibi olmak zorunda olması gibi bir mecburiyeti bulunmamaktadır.

Özetle sigorta ettirenin menfaatinin yeterli bulunması sigortalanabilir menfaat prensibi olarak yorumlanmaktadır. Sigortalanabilir menfaat prensibinde tek şart menfaatin gerek sigortanın yapıldığı gerekse hasar anında mevcut olması gerektiğidir.

4.5.7. Hasara katılım ilkesi

Sigortanın genel prensiplerinden olan hasara katılım ilkesi, aynı değerin aynı tehlikelere karşı aynı anda aynı sigortalı menfaate ilişkin olarak birden fazla sigortacıyla sigorta ettirilmemiş olması hali olarak tanımlanmaktadır (Sigorta Terimleri Sözlüğü, 2022).

Türk Ticaret Kanunu gereğince esas olan aynı konu ile ilgili olarak birden çok sigorta yaptırılmamasıdır. Ancak. Türk Ticaret Kanunu birden çok sigorta yapılmasını yasaklamamış, tam tersine bu durumu 1467. madde ve devamındaki maddeler kapsamında birtakım şartların varlığına bağlamıştır.

Söz konusu mevzuat hükümleri incelendiğinde bir kişinin aynı riske yönelik olarak birden çok sigorta yaptırması mümkün görünmekte olup katılım prensibi tam da bu noktada devreye girmektedir. Bu noktada bu ilke, aynı riske karşılık aynı dönem içerisinde birden çok sigorta şirketinden güvence alınması halinde herhangi bir nedenle bir zararın meydana gelmesi halinde sigorta şirketlerinin kendi aralarında orantılı bir şekilde hasara katılmasını ifade etmektedir (Can, 2004).

Görüldüğü üzere bu ilke, sigortalının birden çok sigorta şirketiyle sözleşme ilişkisi kurarak güvence altına alınan limitini geçen varlıklarının tamamını sigorta ettirmelerine olanak sağladığı gibi aynı zamanda da tek bir sigortanın limit sınırında kalan hasarlarda da haksız menfaat elde edilmesinin önüne geçmektedir (Polat, 2018). Özetle söz konusu ilke sigortalının/sigorta ettirenin sigortadan alacağı zararın sigortacılar arasında bölüşülmesini öngörmektedir.

4.5.8. Halefiyet (rücu) ilkesi

Sigorta hukukunda halefiyet ilkesi (rücu prensibi), hukuken bir kişinin diğersinin yerine geçmek suretiyle üçüncü kişiler karşısında onun mevcut hak ve sorumluluklarını üstlenmesi olarak tanımlanmaktadır (Atasayarlar, 2007).

Bir diğers ifade ile sigorta şirketleri bir hasar ile ilgili olarak sigortalıya ödediğı tazminat oranında hukuken sigortalının yerine geçmekte ve sigortalının uğradığı zarar ile ilgili olarak üçüncü kişilere karşı dava açma hakkı var ise bu zarar oranında bu hakkı devralmaktadır. Sigorta hukukunda bu ilkeye halefiyet ilkesi denilmektedir. Bu durumda sigorta şirketinin sözleşmeden kaynaklı yetki ile sigortalısının yerine geçerek onun adına tazminat talep etmesi prensibine literatürde “rücu prensibi” de denilmektedir.

Türk Ticaret Kanunu'nun 1301. maddesinde halefiyet ilkesi açık bir şekilde düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre sigortacının sigorta bedelini ödedikten sonra hukuken sigorta ettiren kimse yerine geçtiğı ifade edilmiştir. Böyle sigorta ettiren kimse, meydana gelen zarar nedeniyle üçüncü kişilere karşı dava açma hakkı elde etmektedir. Ancak burada hak sınırlaması yapılmış olup dava miktarını tazminat edilen bedel nispetindedir. Görüldüğü üzere Kanun'da sigorta şirketlerinin halefiyet hakkı elde etmesi bazı koşullara bağlanmış olup bu koşulların varlığı halinde halefiyet ilkesinden bahsedilebilecektir.

5. SİGORTA TÜRLERİ

5.1. Genel Olarak Sigorta Türleri

Sigorta türleri, çeşitli açılardan farklı sınıflandırmalara ayrılmış olup bu farklılıklar kimi zaman kanundan kimi zaman da uygulamadan kaynaklanmaktadır. Sigorta türleri oldukça kapsamlı olup konu dışına çıkmamak adına sigorta türlerinin tamamına değinilmeyecektir. Bu sebeple bu başlık altında yalnızca genel hatlarıyla can sigortalarından bahsedilecek, devamında ise ayrıntılı olarak bu çalışmanın konusu olan sağlık sigortaları işlenecektir.

Türk Ticaret Kanunu'nda özel sigortalar, zarar (tazminat, malvarlığı) sigortaları ve can sigortaları olarak ikiye ayrılmaktadır (Kayıhan ve Bağcı, 2017). Rizikonun yol açtığı zararların tazminini hedefleyen sigortalara zarar sigortası denilmektedir. Bir diğer ifade ile zarar sigortalarının konusunu sigortayla güvence altına alınan rizikonun gerçekleşmesi karşısında sigorta ettirenin para ile ölçülebilir mallarında oluşan zararın giderilmesi oluşturmaktadır (Bilgen, 2017).

Can sigortaları ise parayla ölçülemeyen ve insan hayatıyla ilgili olan rizikoların güvence altına alındığı sigortalardır (Arseven, 1991). Bir diğer ifade ile insan hayatı ile ilgili olayların sigortası olarak ifade edilmektedir (Ener Avukatlık Bürosu, 2017). Bu sebeple can sigortalarının konusunu, sigorta yaptıran bireyin veya aralarında kanunen geçerli olan bir menfaat ilişkisi bulunması koşuluyla yakınlarının ölmesi, kazaya uğraması, sakat kalması, hastalanması, çalıştığı meslekte çalışamaz hale gelmesi, yaşlanması veya belirli bir zaman aralığına kadar hayatta kalması gibi olaylar oluşturmaktadır. Can sigortalarında rizikonun meydana gelmesini durumunda ortaya bir zarar çıkmamışsa da belirli bir miktar sigorta ettirene veya sigortalıya ödenmektedir (Uçakhan-Güleç, 2018). Çünkü bu sigorta türünün konusunu para ile ölçülemeyen menfaatlerin sigorta ile güvence altına alınması oluşturmaktadır.

Görüldüğü üzere can sigortaları bireylerin sağlıklı iken hastalanması yahut yaşlanıp çalışma gücünü kaybetmesi ihtimallerini hayal ederek tüm bunlar gerçekleşir ise refah içinde yaşama ve ölümden sonra ailesinin bakımı ve iâşesini sağlama amacını sağlamaya yönelik bir sigorta türüdür (Ayhan ve Çağlar, 2018b).

Can sigortaları, Türk Ticaret Kanunu'nda 1487 vd. maddeleri içerisinde başlıklar altında ele alınmıştır. Bu başlıklar sırasıyla; hayat (TTK m.1487-1506), kaza (TTK m.1507-1510) ve hastalık ve sağlık (TTK m.1511-1519) sigortaları olarak düzenlenmiş ve TTK.m.1520'de de korucuyu hükümlere yer verilmiştir. Yine Türk Ticaret Kanunu'nun bu düzenlemelerinden başka, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu'nda da can sigortaları ile ilgili olarak birtakım düzenlemelere yer verildiği görülmektedir.

Görüldüğü üzere kendi içerisinde can sigortalarının da kapsamı geniş olup bu çalışmada can sigortaları kapsamında yer alan sigorta türlerinden sağlık sigortaları dışında kalan diğer sigorta türleri (*hayat sigortaları, kaza ve hastalık sigortaları*) konu dışı kaldığından bu bölümde ayrıntılı olarak sağlık sigortalarının üzerinde durulacaktır.

Türkiye Sigorta Birliği verilerine göre sigortacılık sektöründe sağlık sigortası ve seyahat sağlık sigortası branşları, sağlık branş toplamı altında ise acil sağlık, yabancılar için sağlık, tamamlayıcı sağlık, sağlık ve seyahat sağlık alt branşları yer almaktadır. Çalışmanın ilerleyen kısımlarında Türkiye Sigorta Birliği'nin internet sitesinden alınan veriler analiz edileceğinden bu analizlere başlamadan önce değerlendirmeye konu sigorta poliçe türlerine kısaca değinmekte fayda vardır.

5.2. Sağlık Sigortaları

Dünya Sağlık Örgütü tarafından yapılan tanıma göre; "Sağlık, sadece hastalık ve sakatlık halinin olmayışı değil; bedensel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik halidir." Her ne kadar burada gerçek anlamda sağlığın tanımı yapılmışsa da sağlık sigortaları kapsamında önemli olanın gerçek anlamda sağlıktan ziyade sağlığın bozulması durumunda ortaya çıkan hastalıklar ve bu hastalıkların tedavilerine yönelik yapılan harcamalar olduğunu söylemek mümkündür (Zakaryan, 2015).

Tarihte hekimlerin varlığına ilişkin kayıtlar ilk defa M.Ö. 3000 yılında Sümerler zamanında ortaya çıkarılmıştır. Sağlık sigortalarına ilişkin bilinen ilk yazılı kayıtlar ise M.Ö.2000 yılındaki Hammurabi Kanunları'ndaki kayıtlar olarak bilinmektedir. Görüldüğü üzere sağlık sisteminin başlangıcı eski zamanlara dayanmaktadır. Ancak buna rağmen sağlık sigortası kavramı yakın zamanda ortaya çıkmıştır.

Sağlık sektöründeki ilk uygulamalara hastalanma ihtimalinin de yüksek olması nedeniyle maden işçilerinde rastlanmıştır (Zakaryan, 2015). Anadolu’da ise bu alandaki uygulamalara Osmanlı zamanında lonca ve ahi teşkilatlarında görülmüştür. Bugünkü şekliyle prime dayalı ilk sağlık sigortası ise Almanya’da Bismarck adı verilen dönemde ortaya çıkmıştır.

Yaşanan bu gelişmeler sonrası ortaya çıkan sağlık sigortalarının özelliklerine kısaca değinmek gerekir ise de öncelikle sağlık alanında risklerin hak sahiplerinin tercihleri sonucunda gerçekleşebileceğini, insanların yaşamaya devam ettikçe sağlık alanında yapacağı harcamalarının da doğal olarak artacağını, kişilerin sigortadan faydalanmak amacıyla sağlıkları hakkındaki bilgi ve belgeleri sigorta şirketlerinden gizleyebileceğini söylemek mümkündür (Zakaryan, 2015).

Tüm bu açıklamalar sonrasında sağlık sigortasını kısaca, kaza ya da hastalık gibi durumlarda poliçede yer alan teminatlar doğrultusunda sağlık masraflarının belli bir kısmını ya da tamamını karşılayan sigorta türü olarak açıklamak mümkündür. Bir diğer ifade ile sağlık sigortaları; sigortalının hastalık ve kazalar neticesinde ortaya çıkabilecek giderlerini karşılamayı amaç edinen bir sigorta türüdür (Öztürk, 2014).

Bu sigorta türüne özgü poliçede belirtilen riskler, genel ve özel koşullar kapsamında karşılanmaktadır. Sağlık sigortası, bu durumdaki kişiye muayene, teşhis ve tedavisinde gerekli olan tüm giderleri belirli limitler kapsamında ödemek mecburiyetindedir. Bu noktada sağlığını kaybeden kişi, tedavi sonucunda ya tekrar sağlığına geri kavuşmakta ya da sağlık durumunda geçici veya devamlı maluliyet durumu ortaya çıkmaktadır (Orhaner, 2000).

5.2.1. Acil sağlık sigortaları

Dünya Sağlık Örgütü tarafından belirlenmiş “acil durum” kapsamına giren durumlar karşısında yapılan sigorta türüdür (Sompo Sigorta, b.t.). Bu tanıma göre ani gelişen bir hastalık, kaza veya yaralanma sonucu oluşan ve müdahale edilmediği zaman kişilerde hayati tehlike oluşmasına sebep olan durumlar Acil Sağlık ve Koruma Sigortası ile güvence altına alınmaktadır (Sompo Sigorta, b.t.). Bu sigorta türünde Dünya Sağlık Örgütü tarafından belirlenen listede yazılı olan 32 acil durumuna giren ve sigortalının hayatını tehdit eden olaylar dahildir (Unicosigorta, 2021).

Bu sigorta türünde belirtilen acil durum kapsamına giren durumlarda aldığı hemen her hizmet (*doktor, ücret, ilaç, radyografi, masaj, hastane ve diğer tedavi masrafları(nakil hariç)*) sigorta sözleşmesi kapsamında yazılı olan limitlere kadar ilgili yere ödenmektedir (Anadolu Sigorta, b.t.). Görüldüğü üzere bu sigorta türünden faydalanan bireyler teminat altına alınan tüm acil sağlık sorunlarında hastane masraflarını limitler dahilinde herhangi bir ek ücret ödemek durumunda kalmaksızın karşılayabilmektedir.

5.2.2. Yabancılar için sağlık sigortaları

Bu poliçe türünde yalnızca Türkiye’de oturma izni alan yabancı uyruklu bireyler sigortalanabilmekte ve yalnızca Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) sınırları içinde geçerlilik arz etmektedir. Bir diğer ifadeyle yabancılar için sağlık sigortaları, Türkiye’de oturma iznine başvurmak isteyen ve ikametgah başvurusunda bulunan yabancı uyruklu bireylerin yaptırması zorunlu tutulmuş olan sigorta türüdür. Buna göre yabancı uyruklu bireylerin yaptıracığı bu poliçede “*İşbu poliçe 06/06/2014 tarih ve 9 sayılı ikamet izni taleplerinde yaptırılacak özel sağlık sigortalarına ilişkin genelgede belirlenen asgari teminat yapısını kapsamaktadır.*” ibaresi bulunması koşulu bulunmaktadır (T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı, b.t.). Bu sebeple poliçenin bu genelge kapsamında belirtilen asgari teminat yapısını kapsadığını söylemek mümkündür (Sigortamerkezi, 2021).

Bu çerçevede hazırlanmış sigorta sözleşmelerinde sigorta süresi boyunca sigortalının ve/veya poliçede belirtilmiş olması şartıyla sigorta ettirenin, hastalık ve/veya kaza halinde bu poliçeye özel anlaşmalı sağlık kurumlarında gerçekleşen tanı ve tedavilerine ait sağlık harcamaları poliçede belirtilen koşullarda karşılanmaktadır (Doğa Sigorta, b.t.).

5.2.3. Tamamlayıcı sağlık sigortaları

Bu sigorta poliçesi, Sosyal Güvenlik Kurumu’na bağlı sigortalıların kurum ile anlaşmalı şekilde çalışan özel hastanelerde ekstra bir ücret ödemeksizin tedavi hizmeti alınmasını sağlayan bir poliçedir. Bu sigorta türünde hem ayakta tedavi hem de yatarak tedavi hizmetleri karşılanmaktadır.

Bireylerin bu poliçeden faydalanma isteği temelinde Sosyal Güvenlik Kurumu'nun sunmuş olduğu sağlık hizmetinin her özel hastanenin maliyetini karşılamamasından ileri gelmektedir. Bir diğer ifadeyle bireyler karşılaştıkları ciddi sağlık problemleri karşısında hem Sosyal Güvenlik Kurumu ile anlaşmalı hem de nitelikli bir özel hastane hizmetinden yararlanabilmek için tamamlayıcı sağlık sigortasına sahip olmak istemişlerdir. Bu poliçe sayesinde birçok kişi hem kaliteli sağlık hizmeti almakta hem de aldığı bir hizmet karşısında yüksek ücret ödemekten kurtulmaktadır. Özetle; tamamlayıcı sağlık sigortası hem ayakta tedavi hem de yatarak tedavi hizmetleri alanında Sosyal Güvenlik Kurumu'nun karşıladığı bedelin üstünü tamamlayan bir poliçedir (Axa Sigorta, b.t.). Bir diğer ifadeyle kamu tarafından sunulan hizmetler karşısında kamu tarafından karşılanmayan bedellerin (katkı payı, katılım gibi) tamamen ya da kısmen karşılanmasını sağlayan sigorta türü olarak ifade etmek mümkündür. (Zakaryan, 2015).

5.2.4. Seyahat-sağlık sigortaları

Literatürde seyahat-sağlık sigortaları, yurtdışına seyahate çıkmadan önce Schengen vizesi için yapılan başvurusu sırasında çoğu konsolosluk tarafından zorunlu tutulması sebebiyle “yurt dışı seyahat sigortası” veya “vize sigortası” olarak da bilinmektedir (Sigortaladım Blog, 2021). Bu sigorta türü başta hastalık, acil sağlık problemleri olmak üzere seyahat iptalleri veya bagaj kaybı gibi durumlar için oluşturulan poliçe türüdür. Sağladığı bu teminatlar ile seyahat sağlık sigortası, ülkemizde gerek yurt içine gerekse yurt dışına yapılan çıkışlarda veya yurt dışından ülkemize yapılan girişlerde seyahat anında karşılaşılabilecekleri acil sağlık problemlerine karşı güvence altına almaktadır.

Görüldüğü üzere bu poliçede sigorta şirketleri poliçenin geçerlilik tarihi arasındaki seyahat sırasında bir kaza yahut önceden mevcut olmayan bir hastalık durumunda planlanan seyahat süresi dışında olmaması kaydıyla sözleşmede yazılı teminatları sigortalıya sunmaktadır.

6. COVID-19 SALGINI VE SALGININ TÜRKİYE’DEKİ SAĞLIK SİGORTASI SEKTÖRÜNE ETKİSİ

6.1. Genel olarak Covid-19 Salgın Süreci

Covid-19 salgını 1 Aralık 2019’da Çin’in Hubei bölgesinin başkenti olan Vuhan’da ortaya çıkan bir çeşit virüs salgını olarak tanımlamak mümkündür (Vikipedi, 2020). Kişiden kişiye hızla yayılabilen bu virüsün bulaşma oranı 2020 yılının Ocak ayında büyüme göstermiş ve birçok kişinin hastalığa yakalanmasıyla birlikte çeşitli ülkelerde virüsten kaynaklandığı belirtilen hastalıklar rapor edilmeye başlanmıştır. Devam eden süreçte de vakaların artması sebebiyle bu durum 11 Mart 2020’de Dünya Sağlık Örgütü tarafından “küresel salgın” ilan edilmiştir (Budak ve Korkmaz, 2020). Böylece 2020 yılının başından bu yana bütün dünyayı sarsan ve milyonlarca insanın ölümüne sebep olan (ve hala sebep olmaya devam eden) bu küresel salgın, birçok sosyo-ekonomik problemin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Salgının ilk zamanlarında Covid-19’un sigortacılık sektörüne olası etkileri hakkında farklı fikirler ortaya atılmıştır. Bu fikirlerin çoğu yaşanan salgının olumsuz sonuçlarına ağırlık vermiştir (Meral, 2021). Nitekim devam eden süreçte salgın, ilk olarak ülkelerin sağlık sistemlerinde büyük problemler yaratmış ve hatta salgınla mücadeleye hazırlıksız olan birçok ülkede sağlık sistemi neredeyse çalışamaz hale gelmiştir. Ülkeler, yaşanan bu küresel salgını kontrol altına alabilmek adına başta seyahat kısıtlamaları olmakla birlikte, sosyal faaliyetlerde bulunmama, etkinliklere katılmama, zorunlu karantina sebebiyle sokağa çıkmama yasağı gibi birçok kısıtlamaya gitmiştir.

Türkiye’yi küresel salgınla mücadelesi noktasında değerlendirecek olursak ülkemizi diğer ülkeler ile karşılaştırdığımızda görece salgının geç görüldüğü ülkelerden biri olduğumuzu söylemek mümkündür. Ancak ilk vakanın resmi olarak tespit edildiği 11 Mart 2020’den bu yana Türkiye’deki vaka sayıları da hızla artmaya başlamıştır (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2021). Ülkemizde de diğer ülkelerde olduğu gibi Covid-19 salgınının yayılmasını engellemek amacıyla farklı dönemlerde çeşitli tedbirler ve kısıtlamalar uygulanmıştır.

Görüldüğü üzere dünya genelinde yaşandığı gibi ülkemizde de yaşanan Covid-19 küresel salgını başta sağlık sektörü olmak üzere tüm ülkelerde önemli sonuçların yaşanmasına sebep olmuştur (Atukalp, 2021). Salgın yaşandığı hemen her ülkede önce sağlık sektörünü etkisi altına almıştır. Bunun dışında yukarıda belirtildiği gibi ekonomiyi de büyük oranda etkilemesi sebebiyle ekonomide var olan tüm alanları etkisi altına almıştır.

Yaşanan tüm bu olumsuz gelişmeler sonrasında bireyler tam da bu noktada sigortacılığa ilişkin birtakım girişimlerde bulunmuşlardır (Atukalp, 2021). Başlatılan bu girişimler sigorta sisteminde bazı değişikliklerin yaşanmasına sebep olmuştur. Bu nedenle bu çalışmada ülkemizde salgın döneminden sonra gerek sosyal ve ekonomik dengelerin korunması gerekse ekonomik istikrarın devamlılığı bakımından önemli bir rol icra eden sağlık sigortası sektörünün yaşanan küresel salgından ne şekilde etkilendiği ve sektörün ne gibi değişimlere uğradığı incelenmeye çalışılacaktır.

6.2. Literatür Taraması

Literatürde Covid-19 salgını sonrasında sonrası Türkiye'deki sağlık sigortası sektörünün salgın sonrasında ne durumda olduğunu ve sigorta şirketlerinin bu süreçten ne şekilde etkilendiğini değerlendiren kapsamlı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bazı çalışmalarda 2020 yılı verilerinden yola çıkarak birtakım değerlendirilmeler yapılmıştır. Ancak literatürde şu an 2021 yılı verilerini de içine alacak şekilde bir çalışma bulunmamaktadır.

Tüm dünyayı etkisi altına alan böylesine büyük bir krizin Türkiye'deki sağlık sigortası sektörü üzerindeki etkilerinin araştırılması, önce genel olarak sigorta sektörünün devam eden süreçte sağlık sigortası sektörünün salgın etkisinde geçen 2020 ve 2021 yılı performanslarının değerlendirilmeye çalışılması ve çıkan sonuçlara göre birtakım değerlendirmelerde bulunulmasının birçok açıdan anlamlı olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle, çalışmanın bu açıdan önem kazandığı ve mevcut literatürden farklılaştığı düşünülmektedir.

6.3. Metodoloji

Bu çalışma, Türkiye Sigorta Birliği'nin internet sitesinde istatistikler bölümünde yer alan verilerden yararlanılarak hazırlanmıştır. Çalışmada öncelikle Türk sigorta sektöründe 2019, 2020 ve 2021 yılları Eylül ayı baz alınmak suretiyle, genel olarak kesilen poliçe adetleri, devamında da Ocak 2019 ile Eylül 2021 dönemi ele alınmak suretiyle sağlık branşı toplamı, tamamlayıcı sağlık alt branşı ve sağlık alt branşı bazındaki teminat adetleri incelenmiştir. Yıllık veriler üzerinden genel bir inceleme yapıldıktan sonra aylık veriler de incelenerek, salgın öncesi ve sonrası aylara ilişkin daha belirgin değerlendirmeler yapılabilmektedir.

6.4. Covid-19 Salgını Öncesi ve Sonrası Sigorta Sektörünün Genel Görünümü

Türk sigorta sektörü 2019 yılını 68,8 Milyar TL prim üretimi ile kapatmış olup, bu prim üretimine karşılık sektöre 129,3 Trilyon TL tutarında teminat sağlamıştır (SEDDK, 2020). Aynı yılda prim üretiminin gayrisafi yurt içi hasıla oranı ise %2,78'e ulaşmıştır. Bu oranın 2015 yılında %2,05 olduğu ve yıllar içinde belirli şekilde artış gösterdiği dikkate alındığında, Türk sigorta sektörünün henüz Covid-19 salgını başlamadan önceki dönemde devamlılık arz eden bir büyüme performansı ortaya koyduğu görülmektedir (SEDDK, 2020).

Bu verilerin alındığı faaliyet raporuna göre 2019 yılını düzenli ve gözle görülür bir yükselme ile bitiren Türk sigorta sektörü, 2020 yılına da aynı ivme ile başlamış ve salgının etkisinin henüz görülmeye başlamadığı ilk üç ayda da (2020 Ocak, Şubat ve Mart) aynı gelişimi göstermiş ancak 2020 yılının Nisan ayından itibaren sigorta sektöründe büyüme ivmesi azalmış ve sektör bu yılı %19,2'lik bir büyüme ile kapatmıştır (Meral, 2021).

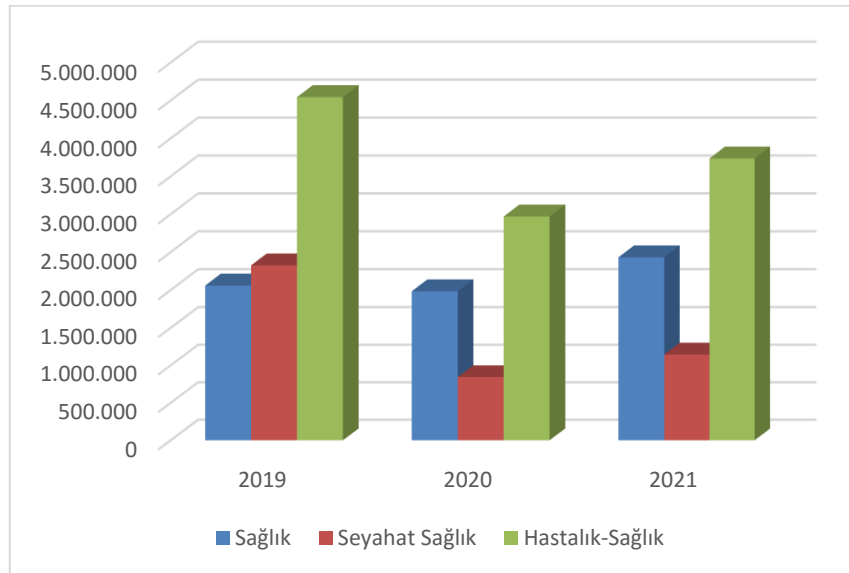
Tablo 6.1'de çalışma konusunu oluşturması nedeniyle Türk sigorta sektörünün sağlık-seyahat sağlık ve hastalık-sağlık branşlarının 2019, 2020 ve 2021 yıllarına ait poliçe adetlerinden faydalanılarak, Covid-19 salgını öncesi olan 2019 yılı, Covid-19 salgının başladığı ve salgının küresel kriz ilan edildiği 2020 yılını ve salgın sonrasındaki 2021 yılına ait verilerden yararlanılarak elde edilen yıllık verilere ilişkin değerler incelenmeye çalışılmıştır.

Tablo 6.1. Sağlıkla ilgili branşlara ait 2019, 2020 ve 2021 yılı poliçe adetleri (eylül*)

	2019 (Eylül)	2020 (Eylül)	2021 (Eylül)
Branş Adı	Poliçe Adet	Poliçe Adet	Poliçe Adet
Sağlık	2.059.257	1.983.732	2.431.458
Seyahat Sağlık	2.324.720	842.920	1.144.577
Hastalık-Sağlık	4.544.017	2.969.387	3.734.060
Genel Toplam	8.927.994	5.796.039	7.310.095

Kaynak: Türkiye Sigorta Birliği (TSB). İstatistikler, Poliçe Adetleri, <https://www.tsb.org.tr/tr/istatistikler>, (22.11.2021).

**Bu çalışmanın kaleme alındığı tarihte henüz 2021 yılı aralık ayı verileri yayınlanmadığından yayınlanan en son ay olan 2021 yılı Eylül ayına ait istatistik veriler baz alınmıştır. Bu sebeple 2019 ve 2020 yılları için de doğru karşılaştırma yapabilmek adına aynı aya ait verilerden yararlanılmıştır.*

Şekil 6.1. Sağlık, seyahat-sağlık, hastalık-sağlık branşlarına ait 2019, 2020 ve 2021 yılı eylül ayı poliçe adetleri

Tablo 6.1’de sağlık, seyahat-sağlık ve hastalık-sağlık branşıyla ilgili veriler ve bu verilere göre oluşturulmuş Şekil 6.1’de yer alan grafik incelendiğinde, göze çarpan ilk şey 2020 yılındaki sağlık, seyahat-sağlık ve hastalık-sağlık poliçe adetlerinde 2019 yılına nazaran gözle görülür bir azalma yaşanması, bunun aksine 2021 yılındaki poliçe adetlerinde 2020 yılına nazaran gözle görülür bir artış yaşanması olmuştur. Bu azalma ve artışın Covid-19 salgınına bağlı olup olmadığının, bir diğer ifadeyle 2020 yılındaki poliçe adedinin 2019 yılına nazaran düşmesinin, yine aynı şekilde 2021 yılındaki poliçe adedinin 2020 yılına nazaran artmasının Covid-19 salgını sebebiyle olup olmadığının aşağıda aylara göre hazırlanan veriler incelenerek daha doğru yorumlanabileceği düşünülmektedir. Ancak

sunulan tabloda toplam poliçe adetlerindeki değişime bakıldığında bu haliyle de bazı değerlendirmelerde bulunmak mümkündür.

Buna göre son üç yılın Eylül ayı dikkate alınarak bir değerlendirme yapılacak olursa 2019 yılının Eylül ayındaki poliçe adedinin 8.927.994, 2020 yılının Eylül ayındaki toplam poliçe adedinin 5.796.039 ve son olarak da 2021 yılının Eylül ayındaki toplam poliçe adedinin de 7.310.095 olduğu görülmektedir.

Bu haliyle toplam poliçe adetleri incelendiğinde, 2020 yılı sağlık, seyahat-sağlık ve hastalık-sağlık toplam poliçe adedi; 2019 yılı ile karşılaştırıldığında yaklaşık 3 milyon eksik olduğu yani %35 azalış gösterdiği, 2021 yılı sağlık, seyahat-sağlık ve hastalık-sağlık toplam poliçe adedi 2020 yılı ile karşılaştırıldığında ise yaklaşık 1.5 milyon fazla olduğu yani %26 artış gösterdiği söylenebilir.

Çalışma konusunu sağlık sigortalarının oluşturması sebebiyle aşağıda daha ayrıntılı bir inceleme yapılacaktır. Ancak yine de branş bazında bir inceleme yapmadan önce bir genel bir bilgi verilmek istenirse, örneğin sağlık branşında, toplam poliçe sayısı 2019 yılı Eylül ayında 2.059,257 iken bu sayı 2020 yılında ani bir düşüş ile 1.983.732'yi görmüş yani %3 azalmış ve devam eden süreçte ivme kazanarak 2.431,458'e ulaşmış yani 2019'a göre %18 ve 2020'ye göre % 22 artmıştır. Yakaladığı bu ivme ile 2021 yılında sağlık branşında toplam poliçe sayısının Covid-19 salgını öncesinde 2019 yılına ait toplam poliçe sayısını da geçerek güçlü bir büyüme performansı gösterdiğini söylemek mümkündür. Aynı büyüme seyahat-sağlık poliçesi ile hastalık-sağlık alanındaki toplam poliçe adetlerinde de görülmüştür. Seyahat-sağlık branşında toplam poliçe sayısı 2019 yılı Eylül ayında 2.324.720 iken bu sayı 2020 yılında ani bir düşüş ile 842.920'ı görmüş yani %63 oranında azalmış ve devam eden süreçte kazandığı ivme ile 1.144.577'yi görmüş, % 35 artış göstermiştir. Hastalık-sağlık alanında kesilen poliçe sayısı ise 2019 yılı Eylül ayında 4.544.017 iken bu sayı 2020 yılında yüksek bir düşüş ile 2.969.387'yi görmüş, % 34 oranında azalmış ve devam eden süreçte yüksek bir ivme kazanarak 3.734.060'ı görmüş yani % 25 oranında artış göstermiştir.

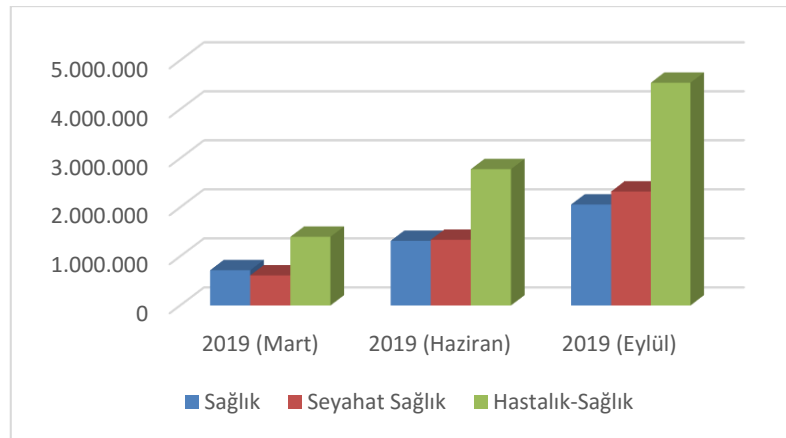
Elde edilen tüm bu sayısal verilerden de görüleceği üzere ele alınan her üç branşın ortak özelliği 2021 yılındaki toplam poliçe adedinin 2020'ye nazaran artış göstermesidir. Ancak 2021 yılında sağlık branşındaki toplam poliçe adedinin, seyahat-sağlık poliçesi ile hastalık-sağlık alanındaki poliçelerden farkı Covid-19 salgını öncesi olan 2019 yılına ait

poliçe sayısından fazla olmasıdır. Oysaki 2021 yılında seyahat-sağlık poliçesi ile hastalık-sağlık alanındaki poliçe adedi 2020'ye nazaran artış gösterse de 2019 yılında her iki branş poliçe adedi olarak 2019 yılında gösterdiği seviyeyi yakalayamamış aksine oldukça düşüş göstermiştir. Ancak sonuç olarak 2021 yılı Eylül ayına kadar toplam poliçe adedindeki artışın büyük oranda sağlık, hastalık-sağlık, seyahat-sağlık branşlarından karşılandığını söylemek mümkündür.

Tablo 6.2. Sağlıkla ilgili branşlara ait 2019 yılı poliçe adetleri (ocak-eylül)

	2019 (Mart)	2019 (Haziran)	2019 (Eylül)
Branş Adı	Poliçe Adet	Poliçe Adet	Poliçe Adet
Sağlık	719.676	1.317.321	2.059.257
Seyahat Sağlık	614.632	1.340.329	2.324.720
Hastalık-Sağlık	1.400.311	2.780.206	4.544.017
Toplam	2.734.619	5.437,856	8.927.994

Kaynak: Türkiye Sigorta Birliği (TSB). İstatistikler, Poliçe Adetleri, <https://www.tsb.org.tr/istatistikler>, (22.11.2021).

Şekil 6.2. Sağlık, seyahat-sağlık, hastalık-sağlık branşlarına ait 2019 yılı poliçe adetleri (ocak-eylül)

Tablo 6.2'de sağlık, seyahat-sağlık ve hastalık-sağlık branşlarıyla ilgili 2020 yılına ait veriler ve bu verilere göre oluşturulmuş Şekil 6.2'de yer alan grafik incelendiğinde sağlık branşındaki poliçe adedi 2019 yılının Mart ayında 719.676, Haziran ayında 1.317.321 ve Eylül ayı sonunda 2.059.257'dir. Seyahat-sağlık branşındaki poliçe adedi 2019 yılının Mart ayında 614.632, Haziran ayında 1.340.329 ve Eylül Ayı sonunda 2.324.720'dir. Son olarak hastalık-sağlık branşında poliçe adedi 2019 yılının Mart ayında 1.400.311, Haziran ayında 2.780.206 ve Eylül Ayı sonunda 4.544.017'dir.

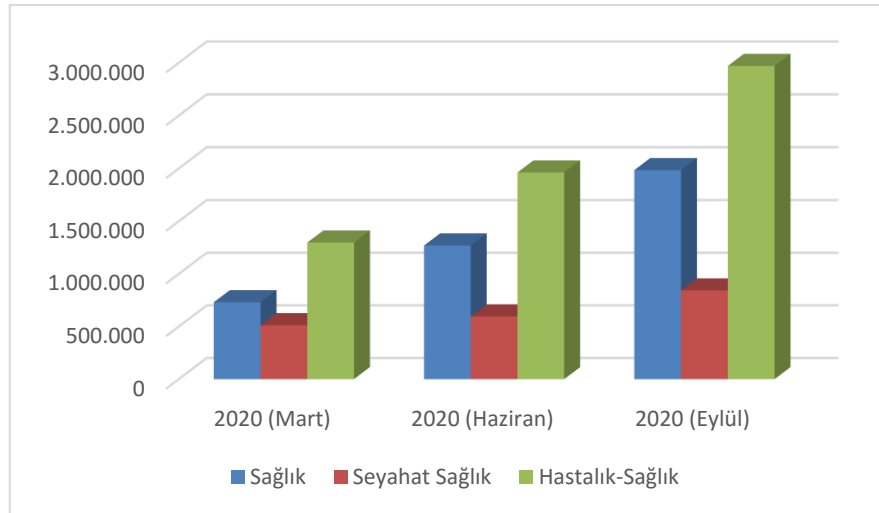
Tablo incelendiğinde, toplam poliçe adedinde 2019 yılı Mart ayından Haziran ayına %98,8; Haziran ayından Eylül ayına %64 oranında artış görülmüştür. Tablo 6.1'de olduğu

gibi burada da aydan aya artan poliçe adetlerinde istikrarlı şekilde bir artış yaşandığı görülmektedir. Toplam poliçe adedinin 2019 yılı içinde bu şekilde düzenli bir şekilde artış göstermesi dikkate alındığında, Türk sigorta sektörünün henüz Covid-19 salgını başlamadan önceki dönemde sağlık branşında devamlılık arz eden bir performans ortaya koyduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 6.3. Sağlıkla ilgili branşlara ait 2020 yılı poliçe adetleri (ocak-eylül)

	2020 (Mart)	2020 (Haziran)	2020 (Eylül)
Branş Adı	Poliçe Adet	Poliçe Adet	Poliçe Adet
Sağlık	730.455	1.269.995	1.983.732
Seyahat Sağlık	512.023	595.416	842.920
Hastalık-Sağlık	1.298.008	1.961.624	2.969.387
Toplam	2.540.486	3.827.035	5.796.039

Kaynak: Türkiye Sigorta Birliği (TSB). İstatistikler, Poliçe Adetleri, <https://www.tsb.org.tr/tr/istatistikler>, (22.11.2021).

Şekil 6.3. Sağlık, seyahat-sağlık, hastalık-sağlık branşlarına ait 2020 yılı poliçe adetleri (ocak-eylül)

Tablo 6.3.'te sağlık, seyahat-sağlık ve hastalık-sağlık branşıyla ilgili veriler ve bu verilere göre oluşturulmuş Şekil 6.3.'te yer alan grafik incelendiğinde sağlık branşındaki poliçe adedi 2020 yılının Mart ayında 730.455, Haziran ayında 1.269.995 ve Eylül Ayı sonunda 1.983.732'dir. Seyahat-sağlık branşındaki poliçe adedi 2020 yılının Mart ayında 512.023, Haziran ayında 595.416 ve Eylül ayı sonunda 842.920'dir. Son olarak hastalık-sağlık branşında poliçe adedi 2020 yılının Mart ayında 1.298.008, Haziran ayında 1.961.624 ve Eylül Ayı sonunda 2.969.387'dir.

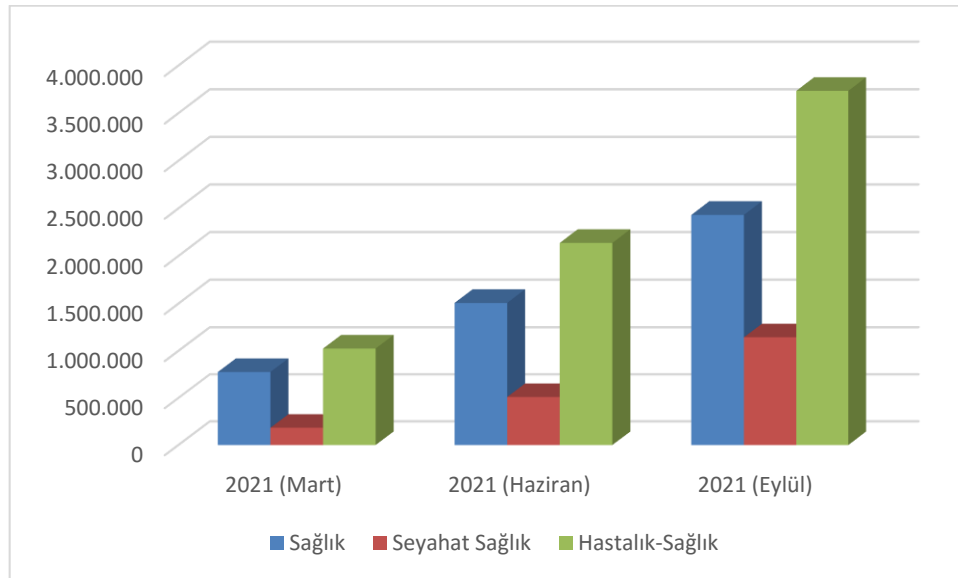
Bu haliyle toplam poliçe adedinde 2020 yılı Mart ayından Haziran ayına %50,6; Haziran ayından Eylül ayına %51,4 oranında artış görülmüştür. Toplam poliçe adedinin 2020

yılı içinde bu şekilde bir artış göstermesi dikkate alındığında, Türk sigorta sektörünün hem Covid-19 salgını başlamadan önceki dönemde hem de Covid-19 salgını başladıktan sonraki dönemde sağlık branşında devamlılık arz eden bir performans ortaya koyduğunu söylemek mümkündür.

Tablo 6.4. Sağlıkla ilgili branşlara ait 2021 yılı poliçe adetleri (ocak-eylül)

	2021 (Mart)	2021 (Haziran)	2021 (Eylül)
Branş Adı	Poliçe Adet	Poliçe Adet	Poliçe Adet
Sağlık	775.607	1.506.755	2.431.458
Seyahat Sağlık	183.442	510.393	1.144.577
Hastalık-Sağlık	1.025.245	2.137.233	3.734.060
Toplam	1.984.294	4.154.381	7.310,095

Kaynak: Türkiye Sigorta Birliği (TSB). İstatistikler, Poliçe Adetleri, <https://www.tsb.org.tr/tr/istatistikler>, (22.11.2021).

Şekil 6.4. Sağlık, seyahat-sağlık, hastalık-sağlık branşlarına ait 2021 yılı poliçe adetleri (ocak-eylül)

Tablo 6.4.'te sağlık, seyahat-sağlık ve hastalık-sağlık branşıyla ilgili veriler ve bu verilere göre oluşturulmuş Şekil 6.4.'te yer alan grafik incelendiğinde sağlık branşındaki poliçe adedi haliyle 2021 yılının Mart ayında 775.607, Haziran ayında 1.506.755 ve Eylül ayı sonunda 2.431.458'dir. Seyahat-sağlık branşındaki poliçe adedi haliyle 2021 yılının Mart ayında 183.442, Haziran ayında 510.393 ve Eylül ayı sonunda 1.144.577'dir. Son olarak hastalık-sağlık branşında 2021 yılının Mart ayında 1.025.245, Haziran ayında 2.137.233 ve Eylül ayı sonunda 3.734.060'dır.

Tablo incelendiğinde toplam poliçe adedinde 2021 yılı Mart ayından Haziran'a %109; Haziran ayından Eylül'e %75,9 oranında artış görülmüştür. Toplam poliçe adedinin 2021 yılı

içinde bu şekilde düzenli bir şekilde artış göstermesi dikkate alındığında, Türk sigorta sektörünün Covid-19 salgını başladıktan sonraki dönemde sağlık branşında devamlılık arz eden bir büyüme performansı ortaya koyduğunu söylemek mümkündür.

Sonuç olarak bu üç yılın Eylül ayına kadar olan poliçe adetleri karşılaştırıldığında, 2020 yılı sonuna doğru poliçe adetlerinde 2019 yılına göre ciddi bir düşüş yaşandığı, ancak 2021 yılı sonuna doğru bu düşüşün yerini büyük bir artışa bıraktığı görülmektedir. Ancak her ne kadar büyük bir artış yakalasa da, 2021 yılındaki poliçe adedinin 2019 yılındaki poliçe adedinden az olduğu görülmektedir.

Bu haliyle sağlık sektörünün 2021 yılını 2020 yılında yaşanan Covid-19 salgının etkilerini kapatmakla geçirdiğini söylemek mümkündür. Ancak uzun vadede aradaki bu farkın giderek kapanacağı ve sektörün geçmiş yıllara nazaran artan bir performans grafiği çizeceği düşünülmektedir.

6.5. Covid-19 Salgını Öncesi ve Sonrası Türk Sağlık Sigortası Sektörünün Genel Görünümü

Türkiye’de genel olarak sigorta sektörünün 2019 yılını henüz Covid-19 salgını başlamadan önceki dönemde istikrarlı bir seviyede bitirdiği ve 2020 yılına da aynı seviye ile başladığı ve Covid-19 salgının henüz Türkiye’de etkisinin görülmeye başlamadığı ilk üç ayda da aynı gelişimi gösterdiği söylenebilir (Tablo 6.1, Şekil 6.1).

Buna göre özel olarak sağlık sektörü açısından bir inceleme yapıldığında, sağlık sektörünün 2021 yılını 2020 yılında yaşanan Covid-19 salgının etkilerini kapatmakla geçirdiğini söylemenin mümkün olduğu, ancak uzun vadede aradaki bu farkın giderek kapanacağı ve sektörün geçmiş yıllara nazaran artan devam eden yıllarda artan bir performans grafiği çizeceğinin düşünülmektedir. Ancak devam eden yıllarda Türk sigorta sektörünün nasıl bir performans grafiği çizeceği konusunda daha keskin bir değerlendirme yapabilmek amacıyla, çalışmanın devamında öncelikle Türk sigorta sektöründe yer alan sağlık alt branşlarının 2019, 2020 ve 2021 yıllarına ait teminat adetleri incelenecektir. Daha sonra daha ayrıntılı bir yorum yapabilmek amacıyla, Türk sigorta sektöründe yer alan sağlık tüm alt branşlarının 2019, 2020 ve 2021 yıllarına ait teminat adetleri incelenecektir.

2019, 2020 ve 2021 yıllarına ait tüm bu veriler incelendikten sonra da 2019, 2020 ve 2021 yıllarına ait hastalık-sağlık branşına ait teknik kâr/zarar miktarları ve teknik kâr/zarar oranlarını gösteren veriler incelenecek ve Covid-19 salgını öncesi ile sonrası dönem arasında poliçe adetleri, teminat adetleri yönünden yapılan değerlendirmeler karlılığı gösteren veriler ile desteklenmeye çalışılacaktır.

Tablo 6.5. 2019-2020-2021 yıllarına ait sağlık alt branş teminat adetleri (genel)

	2019			2020			2021		
	Sağlık	T. Sağlık	Sağlık Toplam	Sağlık	T. Sağlık	Sağlık Toplam	Sağlık	T. Sağlık	Sağlık Toplam
Ocak	427.865	211.779	799.567	556.949	253.620	947.947	510.414	312.146	973.561
Şubat	666.090	292.625	1.320.430	750.809	396.524	1.457.407	750.659	493.646	1.558.976
Mart	979.702	446.143	2.006.946	1.108.031	546.187	2.084.940	1.000.009	898.128	2.391.179
Nisan	1.167.835	653.941	2.600.252	1.340.872	1.132.975	3.028.455	1.216.135	1.023.495	2.913.194
Mayıs	1.369.186	733.794	3.011.470	1.507.239	1.063.212	3.248.642	1.255.009	1.171.756	3.249.886
Haziran	1.561.068	810.141	3.446.150	1.693.238	1.190.166	3.832.972	1.597.902	1.337.070	4.005.699
Temmuz	1.723.049	874.342	3.892.253	1.731.271	1.235.438	4.238.215	1.793.024	1.452.067	4.548.526
Ağustos	1.859.373	938.045	4.282.707	2.062.773	1.353.164	4.898.368	1.957.097	1.596.125	5.113.334
Eylül	2.038.345	1.038.328	4.865.404	2.197.842	1.480.498	5.382.907	2.126.601	1.778.826	5.735.207
Ekim	2.268.319	1.144.307	5.450.860	2.949.538	1.555.126	6.652.062	2.366.140	1.986.212	6.424.256
Kasım	2.465.950	1.286.569	5.988.133	2.606.251	1.706.553	6.689.398	-	-	-
Aralık	2.823.181	1.438.794	6.738.226	2.982.315	2.031.711	7.961.686	-	-	-

Kaynak: Türkiye Sigorta Birliği (TSB). İstatistikler, Teminat Adetleri, <https://www.tsb.org.tr/tr/istatistikler>, (22.11.2021).

Tablo 6.5'te yer alan Türk sigorta sektörünün 2019, 2020 ve 2021 yılı sağlık alt branş teminat adetleri incelendiğinde, sağlık sigortası kapsamında koyu renkli olarak belirtilen 2020 Nisan ayından itibaren bir önceki yıla ait teminat adedi ile karşılaştırma yapıldığında gözle görülür bir artış yaşandığı görülmektedir. Önceki başlıklar altında poliçe adedi ile ilgili sunulan tablo ve şekiller ile Türk sigorta sektörünün 2019-2020-2021 yıllarına ait sağlık alt branş teminat adetlerindeki değişime bakıldığında meydana gelen artışların Covid-19 salgınına bağlı olarak değiştiğini söylemek mümkündür.

Tablo 6.5'e bakarak öncelikle sağlık alt branşı ile ilgili olarak yıl bazında bir inceleme yapılacak olursa 2019 yılında Aralık ayı itibariyle sağlık alanında teminat adedinin

2.823.181, tamamlayıcı sağlık alanındaki teminat adedinin 1.438,794 ve son olarak da sağlık toplam alanındaki teminat adedinin 6.738.226 olduğu, 2020 yılında Aralık ayı itibariyle sağlık alanında teminat adedinin 2.982.315 tamamlayıcı sağlık alanındaki teminat adedinin 2.031.711 ve son olarak da sağlık toplam alanındaki teminat adedinin 7.961.686 olduğu, 2021 yılı Ekim ayı itibariyle sağlık alanında teminat adedinin 2.366.140, tamamlayıcı sağlık alanındaki teminat adedinin 1.986.212 ve son olarak da sağlık toplam alanındaki teminat adedinin 6.424.256 olduğu görölmektedir.

Bu haliyle sağlık alt branşında yıllara göre toplam teminat adetleri incelendiğinde, 2019 yılı sonunda tüm alt branşların toplamını oluşturan sağlık alanında toplam teminat adedinin 6.738.226 olduğu, 2020 yılı sonunda toplam teminat adedinin 7.961.686 olduğu ve 2021 yılı Ekim ayı sonu itibariyle toplam teminat adedinin 6.424.256 olduğu görölmektedir. Bu tablo karşısında 2020 yılının sonuna doğru toplam teminat adedinin 2019 yılından yaklaşık 1,2 milyon fazla olduğu görölmektedir. Her ne kadar henüz 2021 yılına ait tüm veriler yılsonunun gelmemiş olması sebebiyle bu aşamada belli olmasa da 2021 yılında Ekim ayına kadar olan diğer tüm ayları kapsayan toplam teminat adedi bir önceki yıl olan 2020'nin aynı ayı ile karşılaştırıldığında teminat adedinin artarak büyüme gösterdiği görölmektedir. Kazandığı bu ivme ile 2021 yılında tüm alt branşların toplamını oluşturan sağlık toplam branşındaki teminat adedinin 2020 yılının Mart ayında başladığı ilan olunan Covid-19 salgını sonrasında güçlü bir büyüme performansı gösterdiğini ve bu performansını devam ettireceğini söylemek mümkündür. Bahsedilen bu değişimler ele alındığında Covid-19 salgınının Türkiye'de ilk vakanın tespit edildiği Mart 2020 sonrasında özellikle Nisan, Ağustos, Ekim ve Aralık aylarında artış gösterdiğini ifade etmek mümkündür.

Sağlık alt branş teminat adedinde tüm branşlar yönünden meydana gelen değişimlerin dağılımları ise aşağıda Tablo 6.6'da gösterilmiştir.

Tablo 6.6. 2019-2020-2021 yıllarına ait sağlık tüm alt branş teminat adetleri

2019 YILI ALT BRANŞ TEMİNAT ADEDİ (01.01.2019-30.09.2019)		2020 YILI ALT BRANŞ TEMİNAT ADEDİ (01.01.2020-30.09.2020)		2021 YILI ALT BRANŞ TEMİNAT ADEDİ (01.01.2021-30.09.2021)	
BRANŞ TÜRÜ	ALT BRANŞ TEMİNAT ADEDİ	BRANŞ TÜRÜ	ALT BRANŞ TEMİNAT ADEDİ	BRANŞ TÜRÜ	ALT BRANŞ TEMİNAT ADEDİ
Sağlık Toplam	384.474	Sağlık Toplam	481.487	Sağlık Toplam	19.361
1) Acil Sağlık	379.353	1)Acil Sağlık	454.374	1)Acil Sağlık	-14.230
2) Yabancılar İçin Sağlık	280	2)Yabancılar İçin Sağlık	216	2)Yabancılar İçin Sağlık	106
3) Tamamlayıcı Sağlık	3.951	3)Tamamlayıcı Sağlık	18.168	3)Tamamlayıcı Sağlık	20.323
a) Yatarak Tedavi	931	a)Yatarak Tedavi	534	a)Yatarak Tedavi	283
b)Yatarak ve Ayakta Tedavi	3.020	b)Yatarak ve Ayakta Tedavi	17.634	b)Yatarak ve Ayakta Tedavi	20.040
4)Sağlık	890	4)Sağlık	8.730	4)Sağlık	13.162
a)Yatarak Tedavi	2	a)Yatarak Tedavi	0	a)Yatarak Tedavi	10
b)Yatarak ve Ayakta Tedavi	888	b)Yatarak ve Ayakta Tedavi	8.730	b)Yatarak ve Ayakta Tedavi	13.152
5)Seyahat Sağlık	88.237	5)Seyahat Sağlık	30.684	5)Seyahat Sağlık	1.420

Kaynak: Türkiye Sigorta Birliği (TSB). İstatistikler, Teminat Adetleri, <https://www.tsb.org.tr/tr/istatistikler>, (22.11.2021).

Tablo 6.6’da yer alan tüm branşlara ilişkin veriler incelendiğinde, sağlık ve tamamlayıcı sağlık alt branşına ilişkin değişimlerin hangi alt branştaki teminat adedinden kaynaklandığı hakkında yorum yapılabilecektir. Tablo 6.6’da sağlık alt branşında teminat adedinin dağılımı incelendiğinde hemen her branşta olduğu gibi özellikle tamamlayıcı sağlık branşındaki teminat adedinde büyük artış yaşandığı görülmektedir. Bu branştaki gelişimin devam etmesi halinde ülkemizin ekonomik yönden hedeflediği amaçlarına ulaşmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Ancak bu durumun tam da aksine tabloda seyahat-sağlık branşındaki teminat adedinde büyük düşüş yaşandığı görülmektedir. 2020 ve 2021 yılında tamamlayıcı sağlık branşında meydana gelen artışın 2020 ve 2019 yılında söz konusu olmaması, söz konusu sigortalarda küresel salgından kaynaklı olumlu bir artışın söz konusu olabileceğini söylemek mümkündür. Ancak seyahat-sağlık sigortaları açısından da tam tersi bir durum mevcut olup Covid-19 kapsamında alınan tedbir ve kısıtlamalar sonucunda bireylerin seyahat edememesi söz konusu sigortalarda küresel salgından kaynaklı bir düşüş yaşanmaktadır. Ancak gerek ülkemizde gerek dünyada sağlık alanında yaşanan gelişmeler, kaldırılan kısıtlamalar ve aşı konusunda geline aşama yol göz önünde bulundurulduğunda söz konusu sigortalarda yakın

zamanda küresel salgından kaynaklı olumlu bir artışın söz konusu olabileceği izlenimi yaratmaktadır.

Tüm bu açıklamalardan sonra yukarıda da belirtildiği üzere daha ayrıntılı ve keskin bir değerlendirme yapabilmek amacıyla, 2019-2020-2021 yıllarına ait hastalık-sağlık branşına ait teknik kâr/zarar miktarını ve teknik kâr/zarar oranını gösteren veriler incelenecek ve Covid-19 salgını öncesi ile sonrası dönem arasındaki kârlılık sonuçları karşılaştırılıp salgının kârlılığa ne şekilde etki ettiği ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

Tablo 6.7. Hastalık-sağlık branşı 2019, 2020 ve 2021 yılı kârlılık sonuçları (milyon tl)

	2019	2020	2021
	Teknik Kâr/Zarar (Teknik Kâr/Zarar Oranı)	Teknik Kâr/Zarar (Teknik Kâr/Zarar Oranı)	Teknik Kâr/Zarar (Teknik Kâr/Zarar Oranı)
Ocak Şubat Mart	01.01.2019-31.03.2019 163.175.134 (10,6%)	01.01.2020-31.03.2020 266.416.684 (13,1%)	01.01.2021-31.03.2021 682.019.970 (28,8%)
Nisan Mayıs Haziran	01.01.2019-30.06.2019 441.548.031 (13,8%)	01.01.2020-30.06.2020 871.271.790 (21,2%)	01.01.2021-30.09.2021 1.138.640.715 (23,5%)
Temmuz Ağustos Eylül	01.01.2019-30.09.2019 775.615.214 (15,8%)	01.01.2020-30.09.2020 1.522.346.649 (24,4%)	01.01.2021-30.09.2021 1.697.511.501 (22,3%)
Ekim Kasım Aralık	01.01.2019-31.12.2019 1.028.330.212 (15,0%)	01.01.2020-31.12.2020 2.014.325.192 (23,6%)	-

Kaynak: Türkiye Sigorta Birliği (TSB). İstatistikler, Teknik Gelir Tabloları, <https://www.tsb.org.tr/istatistikler>, (22.11.2021)

Söz konusu tabloda 2019 yılına ait veriler incelendiğinde, hastalık-sağlık branşı yönünden sektörün 2019 yılını 1.028 milyon TL teknik kâr ile kapattığı görülmektedir. 2020 yılına ait veriler incelendiğinde ise, sektörün hastalık-sağlık branşı yönünden COVID-19 salgınının ortaya çıktığı 2020 yılını 2.014 milyon TL teknik kâr ile kapattığı görülmektedir. 2021 yılına ait verilerin tamamı bu çalışmanın yapıldığı tarih itibarıyla henüz açıklanmadığından bir diğer ifadeyle Ekim-Kasım-Aralık aylarına ait üç aylık veriler eksik olduğundan bu aşamada sektörün hastalık-sağlık branşı yönünden 2021 yılını toplam ne kadar teknik kâr ile kapattığı bu aşamada bilinmemektedir. Bu sebeple çalışmanın bu kısmında önce 2019 ve 2020 yıllarına ait veriler karşılaştırılarak Covid-19 salgını öncesi ve sonrası döneme ait karşılaştırmalar yapılacak, daha sonra sektörün 2021 yılını benzer

oranlarda teknik kâr ile kapatıp kapatamayacağı yönünde değerlendirme yapılmaya çalışılacak ve hatta 2022 ve devam eden yıllar için de varsayımlarda bulunulmaya çalışılacaktır.

2019 yılına ait veriler incelendiğinde, hastalık-sağlık branşı yönünden sektörün 2019 yılının 1. dönemini (Ocak-Mart ayı arası) 163.175.134 TL, 2. dönemini (Ocak-Haziran ayı arası) 441.548.031 TL, 3. dönemini (Ocak-Eylül ayı arası) 775.615.214 TL ve son olarak 4. dönemini (Ocak-Aralık ayı arası) 1.028.330.212 TL teknik kâr ile kapattığı görülmektedir.

2020 yılına ait veriler incelendiğinde, hastalık-sağlık branşı yönünden sektörün 2020 yılının 1. dönemini (Ocak-Mart ayı arası) 266.416.684 TL, 2. dönemini (Ocak-Haziran ayı arası) 871.271.790 TL, 3. dönemini (Ocak-Eylül ayı arası) 1.522.346.49 TL ve son olarak 4. dönemini (Ocak-Aralık ayı arası) 2.014.325.192 TL teknik kâr ile kapattığı görülmektedir.

2021 yılına ait veriler incelendiğinde, hastalık-sağlık branşı yönünden sektörün 2021 yılının 1. dönemini (Ocak-Mart ayı arası) 682.019.970 TL, 2. dönemini (Ocak-Haziran ayı arası) 1.138.640.715 TL, 3. dönemini (Ocak-Eylül ayı arası) 1.697.511.501 TL teknik kâr ile kapattığı görülmektedir. Son üç aylık döneme ilişkin veriler henüz yayınlanmadığından bu üç dönem dikkate alınarak değerlendirme yapılacaktır.

Yukarıda da belirtildiği üzere Covid-19 salgını öncesinde hastalık-sağlık branşı yönünden sektör 2019 yılını toplam 1.028.330.212 TL teknik kâr ile kapatmış olup, Covid-19 salgınının başladığı 2020 yılını ise toplam 2.014.325.192 TL teknik kâr ile kapatmıştır. Görüldüğü üzere hastalık-sağlık branşı yönünden sektörün teknik kârlılık noktasında 2019 yılını verimli atlattıktan sonra 2020 yılında kayıp yaşamadığını söylemek mümkündür. Diğer yandan 2021 yılına ilişkin değerlendirme yapılması gerekirse de her ne kadar son üç aya ilişkin veriler henüz açıklanmamış ise de geriye kalan dokuz ay üzerinden bir değerlendirme yapıldığında, her dönemdeki teknik kârın 2020 yılına nazaran arttığı görülmektedir. Bu haliyle son üç aylık veriler de yayınlandığında 2021 yılı teknik kârının 2020 yılını geçmesi beklenmektedir.

Tüm bu veriler her ne kadar salgın yaşansa da bu salgının yaşanmasıyla birlikte bireylerde sağlık bilincinin arttığını ve salgına ilişkin gerekli koşulları kapsayan sağlık sigortası poliçelerine talep yoğunlaştığını göstermektedir. Bu noktada Covid-19 salgınının

Türk sigorta sektörüne mali açıdan etkileri incelendiğinde salgının genel olarak sağlık branşının performansı üzerinde herhangi bir negatif etkisinin olmadığını söylemek mümkündür. Bu haliyle tabloda yer alan tüm veriler bir arada değerlendirildiğinde, sağlık branşında kârlılık açısından olumlu gelişmelerin yaşandığını, sağlık branşının teknik kârlılığın yüksek olduğu bir branş olduğu ve bu kârlılığını ilerleyen yıllarda da devam ettireceği öngörülmektedir.

7. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

2020 yılının başından bu yana tüm dünya gibi ülkemizi de derinden sarsan ve etkisi altına alan Covid-19 salgınından sonra sağlığın önemi daha da anlaşılmıştır. Bu durum karşısında bireyler her zamankinden daha fazla tedbir almaya ve karşılaşılabilecekleri tüm risklere karşı her yönden tedbirli olmaya çalışmışlardır. Tam da bu noktada sağlık sigortası ile kendini güvence altına alan bireyler kendilerini yaşanabilecek olası bir hastalık yahut acil bir durumda daha hazır hissetmiştir.

Ancak dünya çapında yaşanan bu salgın, başta ekonomi ve sağlık olmak üzere birçok alanı derinden etkilemiştir. Yaşanan bu salgın ilk olarak ülkelerin sağlık sistemlerinde büyük sorunlar yaşanmasına sebep olmuştur. Birçok ülkenin sağlık sistemi böylesine büyük ve küresel etki yaratan bir salgın karşısında yetersiz kalmıştır. Devam eden süreç yerini büyük finansal krizlere bırakmış ve yine birçok ülkede ekonomi adeta çökme noktasına gelmiştir. Nitekim Türkiye de bu süreçte ekonomik olarak büyük sıkıntı yaşayan ülkelerden biri olmuştur. Yaşanan bu finansal krizler gerek dünyada gerekse ülkemizde birçok sektörü etkilemişse de salgından en çok etkilenen sektörlerden birinin de sigorta sektörü, sektör içerisinde ise en çok etkilenen alanın da sağlık sigortası sektörü olduğu düşünülerek bu çalışma yapılmıştır.

Gelinen noktada tarafımızca bu çalışmanın oluşabilmesi için sağlık sigortaları alanında belirli kriterler göz önüne alınarak salgın öncesi, salgın zamanı ve salgın sonrasına ait veriler incelenmek suretiyle yapılan analizlerin umut verici olduğunu söylemek mümkündür. Ancak sağlık sektörü alanında umut verici olan bu analizlere geçmeden ve sağlık sigortaları alanında özel bir değerlendirme yapmadan sigorta sektörü adına kısa bir genel bir değerlendirme yapmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Türkiye'deki sigorta sektörü, dünya çapında yaşanan bu salgın karşısında elbette ki birçok problemle karşı karşıya kalmıştır. Öyle ki sektörle iç içe olan birçok uzman tarafından Covid-19 salgınının ilk zamanlarında salgının sigorta sektörü üzerinde görülecek olası etkileri hakkında birbirinden farklı birçok görüş ortaya atılmıştır. Ancak bu görüşlerin birçoğu salgının olumsuz yönlerine dikkat çekmiş ve sektörün salgından negatif yönde etkileneceğini dile getirmiştir.

Ancak yapılan incelemeler sonucunda tüm alt branşların toplamını oluşturan sağlık branşındaki toplam teminat adedinin önemli yüzdelere değişim gösterdiği görülmektedir. Bahsedilen bu değişimler ele alındığında, Covid-19 salgınına ilişkin Türkiye’de ilk vakanın görüldüğü 2020 yılı Mart ayı sonrasında özellikle Nisan ve Ağustos ayları ile salgının 2. Dalgasının görüldüğü aylar olarak ifade edilen Ekim ve Aralık aylarında sağlık sigortası alanında olumlu gelişmeler yaşandığı söylenebilir. Yapılan analizler bu artışın Covid-19 salgını sonrası insan sağlığında meydana gelebilecek riskleri en aza indirme yahut bu hastalıkla mücadele kapsamında en iyi hizmeti alabilme duygusuyla hareket eden bireylerin sigorta yaptırma eğilimi göstermelerinin bir sonucu olduğunu ortaya koymaktadır. Sonuç olarak üretilen bu çözümler sayesinde Türkiye’deki sigorta sektörü Covid-19 salgını sonrasında olumlu bir performans göstermiş olup bu güçlü performansın 2022 yılında da devamlılık arz edeceği düşünülmektedir.

7.1. Öneriler

Covid-19 salgını çalışma boyunca belirtildiği üzere 2020 yılının başından bu yana tüm dünyada etkisi göstermiş ve arada geçen bu zaman diliminde küresel ekonomiyi derinden sarsmıştır. Nitekim ülkemiz de bu ekonomik sarsıntıları yakından hissetmiş ve ekonomik anlamda bazı önemlerle süreci atlarmaya çalışmıştır. Ancak durum Türk sigorta sektörü açısından ele alındığında, sigorta sektörü beklenin aksine süreci olumlu atlarmış ve 2020 yılında yüksek bir büyüme performansı göstermiş ve birçok alanda hem finansal hem de teknik sonuçlarına katkı sağlamıştır.

Türk sigorta sektörünün 2020 yılındaki verilere göre toplam poliçe adedi bazında analizi yapıldığında 2019 yılına göre, poliçe adedindeki artış beraberinde prim üretimindeki artışı da sağlamış ve bu da sektörün gelişimini olumlu yönde etkilemiştir. Şu an için 2021 yılının henüz tamamlanmamış olması sebebiyle yıl bazında genel bir değerlendirme yapılamasa da 2021 yılın Eylül ayı itibariyle poliçe adedinin 2020 yılına nazaran arttığı görülmektedir. Bu da 2021 yılı sonunda açıklanacak verilerin şimdiden 2020 yılından yüksek olacağı sonucunu ve sigorta sektörünün 2021 yılını da yüksek bir büyüme ivmesi ile kapatacağı sonucunu ortaya koymaktadır.

Çalışmanın konusunu oluşturan Türk sağlık sigortası sektörünün 2020 yılındaki verilere göre sağlık alt branşı kapsamında teminat adedi bazında analizi yapıldığında, 2019 yılı ile kıyaslandığında teminat adedindeki da sektörün gelişimini olumlu yönde etkilemiştir.

Bu haliyle sağlık alt branşında yıllara göre toplam teminat adetleri incelendiğinde 2019 yılı sonunda tüm alt branşların toplamını oluşturan sağlık alanında toplam teminat adedinin 6.738.226 olduğu, 2020 yılı sonunda toplam teminat adedinin 7.961.686 olduğu ve 2021 yılı Ekim ayı sonu itibariyle toplam teminat adedinin 6.424.256 olduğu görülmektedir. Bu tablo karşısında 2020 yılının sonuna doğru toplam teminat adedinin 2019 yılından yaklaşık 1,2 Milyon fazla olduğu görülmektedir. Her ne kadar henüz 2021 yılına ait tüm veriler yılsonunun gelmemiş olması sebebiyle bu aşamada belli olmasa da 2021 yılında Ekim ayına kadar olan diğer tüm ayları kapsayan toplam teminat adedi bir önceki yıl olan 2020'nin aynı ayı ile karşılaştırıldığında teminat adedinin artarak büyüme gösterdiği görülmektedir. Bu da 2021 yılı sonunda açıklanacak verilerin şimdiden 2020 yılından yüksek olacağı ve sağlık sigortası sektörünün 2021 yılını da yüksek bir ivme ile kapatacağı sonucunu ortaya koymaktadır.

Kazandığı bu ivme ile 2021 yılında tüm alt branşların toplamını oluşturan sağlık toplam branşındaki teminat adedinin 2020 yılının Mart ayında başladığı ilan olunan Covid-19 salgını sonrasında güçlü bir büyüme performansı gösterdiğini, var olan büyümenin özellikle sağlık branşlarındaki yüksek büyüme rakamları ile sağlandığını ve sektörün bu gelişimini ilerleyen yıllarda da devam ettireceğini söylemek mümkündür.

Gelinen nokta itibariyle çalışmadan elde edilen verilere göre Covid-19 salgınının ülkemizdeki sağlık sigortası sektörünün 2020 yılı içindeki gelişimine önemli sayılabilecek derecede negatif bir etkisinin bulunmadığı, aksine sağlık sigortası sektörünün 2020 yılında yükselen bir grafik çizdiği ve incelenen 2021 verileriyle de bu grafiğin yükselerek devam edeceği öngörülmektedir.

Tüm bu istatistiksel veriler Türk sağlık sigortası sektörünün Covid-19 etkisi altında geçen 2020 yılından büyüyerek çıktığını göstermektedir. Ancak sağlık sigortası sektörünün bu derece gelişim göstermesinde Covid-19 salgını nedeniyle uygulanan kısıtlamaların, sağlık alanında yaşanan gelişmelerin ve özellikle 2021 yılının sonuna doğru ülke ekonomisinde meydana gelen ekonomik dalgalanmaların sektörü 2022 yılı itibariyle

etkileyebileceği ve uzun vadede dengelerin değişebileceği de unutulmamalıdır. Bununla birlikte sektörün Covid-19 salgınından bağımsız olarak uzun yıllardır devam eden problemleri de vardır ve bazı problemlerin de salgın sürecinde giderek arttığı görülmektedir. Bu durum da doğal olarak sigorta sektörünün diğer sektörlerle olan yakın ilişkisini açıkça ortaya koymaktadır. Bu sebeple çalışmamızı bitirmeden önce Türk sağlık sigortası sektörünün Covid-19 salgını sonrası dönemde gösterdiği yüksek performansı 2022 yılı ve hatta devam eden yıllarda devam ettirebilmesi ve var olan problemlere çözüm üretilmesi için birtakım öneriler geliştirilmiştir:

- ✓ ***Tüketicilerin Covid-19 salgınıyla birlikte sağlık durumlarında değişen gelişmeler takip edilerek risk hassasiyetlerine bağlı hem tüketicinin talebine hitap eden hem de sigorta şirketleri açısından kapsamı daraltan ürünler geliştirilmelidir.***

Bilindiği üzere Covid-19 salgını öncesinde salgın hastalıklar tamamlayıcı sağlık sigortası kapsamında dahil değilken 2020 yılı Mart ayı itibarıyla tamamlayıcı sağlık sigortalarının içeriğine salgın hastalıkları da dahil edildiği görülmektedir. Sigorta sektörünün böylesine önemli sonuçlar doğuran bir salgın sonrasında yarattığı rekabet ortamında çevik pazarlama yeteneği göstererek bazı şirketlerin aldığı tedbirler kısa zamanda büyük fayda göstermiştir. Özellikle sağlık sigortası şirketlerinin sigorta poliçelerinde kapsam dışında bıraktığı salgın hastalıklara rağmen Covid-19 salgınına ilişkin tüm masrafları karşılanmasını teminat altına alması bu dönemde atılmış önemli bir adım olmuştur. Devam eden süreçte de Türkiye'deki sigorta şirketleri hızla Covid-19 salgın hastalığını sigorta kapsamına almıştır.

Ancak bu konuda sigorta şirketlerinin sağlık alanına ilişkin hazırladığı sigorta sözleşmelerinin kapsamlarının ayrıntılı bir biçimde incelenerek salgın hastalıkları sigorta kapsamına alma durumlarının ayrıntılı olarak incelenerek, ileride çıkabilecek hukuki ihtilafların ve açılacak davaların şimdiden önüne geçilebilmesi adına adalet ve hakkaniyete de uygun olacak şekilde düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Özellikle risk grubundaki bireylerin durumu ayrıntılı bir şekilde tetkik edilmelidir. Örneğin, belli bir yaş grubunun üzerinde olan, hasta bakım evlerinde tedavi gören, organ nakli, bağışıklık yetmezliği, aktif kanser hastalığı ve kanser hastalığı tedavisi (özellikle bağışıklık bastırıcı tedavi) gören, kronik böbrek hastalığı ve böbrek yetmezliği bulunan, down sendromu bulunan, nörolojik hastalıklar veya düşük öksürme gücüne veya akciğer

enfeksiyonlarına yol açan kas hastalıklarına sahip bireylerin sağlık durumları poliçe düzenlerken mutlak surette göz önünde bulundurulmalıdır. Bu noktada sigorta yapımama ya da bu hastalıklara sahip bireylerden herhangi bir hastalığı bulunmayan bireylere göre daha fazla prim ücreti talep edilmesi mümkündür. Sigorta şirketi, iyi ve kötü risk ayrımı noktasında yanlış karar vererek kötü riskleri üzerine alırsa, verilen bu karar neticesinde yaptığı ters seçimlerle hastalık sahibi olan bireyleri daha ucuz fiyata sigortalarken, belki de hiç hastalığı olmayan bir bireyi daha yüksek bir prim ödemeye zorlayarak bireylerde güven kaybına yol açabilir.

- ✓ ***Sigortalılık oranı toplumun her kesimine tesir edecek şekilde artırılmalı ve hayatın gerekliliklerine ve teknolojik imkanlar dahilinde her yaştan bireye sigortalı olmanın önemi anlatılmalıdır.***

Sigortacılık sosyal etkileşime açık ve sosyal etkileşim sayesinde ayakta kalan bir hizmet sektörü olup Covid-19 salgını sonrası gerek devlet müdahalesi ile uygulanan tedbir ve kısıtlamalar gerekse bireylerin sağlıklarını korumak adına kendi iradeleri doğrultusunda sosyal etkileşimi azaltmaları sigorta sektörünü doğrudan etkilemiştir. Ancak bu durum dezavantaj gibi görünse de avantaja çevirmek mümkündür. Türk toplumunun demografik yapısı dikkate alındığında genç nüfus oranı fazladır ve özellikle yeni nesil teknolojik aletlere ve sosyal medyaya düşkün bir profil çizmektedir.

- ✓ ***Sağlık sigortası alanında dijital sigortacılık faaliyetleri geliştirilerek sağlık sigortası ürünlerin e-ticaret kanallarından satılması faaliyetleri geliştirilmelidir.***

Sigortacılık sektöründe kendine büyük bir yer edinen dijital sigortacılık incelendiğinde dijital sigortacılık alanında çok farklı hizmetlerin sunulduğu görülmektedir. Yaşanan salgın sonrası sosyal etkileşimin de azalmasıyla birlikte sektörde fiziki satışlardan ziyade elektronik ortamda satış yapılmaya başlanmıştır. Ancak birçok tüketici hala daha dijital sigortacılık hakkında fikir sahibi olmadığı gibi yaygın şekilde internet üzerinden yapılan alışverişler sonrası yaşanan dolandırıcılık faaliyetleri nedeniyle hala daha dijital faaliyetlere güvenememektedir.

Her ne kadar sağlık alanında yaşanan gelişmeler ve kaldırılan kısıtlamalar normale döneceğinin sinyallerini verse de artan vaka ve farklı şekilde ortaya çıkan virüsler

sebebiyle bireylerin uzun bir süre fiziki faaliyetlerden uzak kalacağı düşünülmektedir. Bu noktada sigorta şirketlerinin veya sigorta şirketlerinin yetki verdiği sigorta şirketi adına hareket eden ve sigortacı adına işlem yapan kişilerin bu durumu avantaja çevirmeleri büyük önem arz etmektedir. Bu aşamaya kadar toplanan verilen ve yapılan araştırmalar bireylerdeki dijital tüketim eğiliminin Covid-19 salgını sonrasında Türkiye’de büyüme performansı gösteren sigorta sektörü üzerindeki etkisinin sınırlı olduğunu ortaya koymuştur. Hatta sektörle iç içe olan birçok uzman tarafından Covid-19 salgınının sigorta sektörü üzerinde görülecek olası etkileri hakkında tartışılırken birçoğunun Türk sigorta sektörünün Covid-19 salgını ile ayaklarına gelen dijitalleşme fırsatını teptiğini dile getirmişlerdir.

✓ ***Enflasyon ve maliyet artışlarına bağlı olarak yükselen sağlık sigortası primlerinde tüketicinin ekonomik durumu dikkate alınarak düzenlemelere gidilmelidir.***

2020 yılını ve 2021 yılını yüksek bir performans ile kapatan sağlık sigortası sektörünün, bu performansı 2022 yılında da devam ettirmesi büyük önem arz etmektedir. Ancak Covid-19 salgınının sebep olduğu ekonomik krizler karşısında ülke genelinde hızla azalan ekonomik faaliyetler, genç nüfusta hızla artan işsizlik oranı, emeklilerin ekonomik açıdan zor durumda olması ve nihayetinde 2021 yılı sonuna doğru yüksek aralıklarla dalgalanan döviz kurları sebebiyle ticari faaliyetlerin durma noktasına gelmesine bağlı olarak ülkemizde yasal zorunluluk bulunan branşlar haricinde tüketicilerin sağlık sigortası yaptırmaya taleplerinde azalma ihtimalini artıracakları düşünülmektedir. Bir diğer ifadeyle Covid-19 salgınının ülkemizde sigorta sektörü kapsamında yarattığı en büyük tehlikelerden birisi azalan ekonomik faaliyetlere bağlı yaşanacak sigorta yaptırmaya talebindeki azalma olasılığıdır. Bu ihtimal de hem genel olarak sigorta sektöründe hem de özel olarak sağlık sigortası alanında büyük risk oluşturmakta ve sektör tüketicinin ekonomik koşullara bağlı olarak azalan talebi neticesinde toplanan sigorta primlerinin azalmasına sebep olabilecektir. Bilindiği üzere sigortacılık sektöründe sigorta primi olarak toplanan fonlar ekonominin gelişmesi adına büyük önem arz etmektedir. Yapılan akademik çalışmalar Türkiye’deki sigortacılık sektörü ile ekonomik büyüme arasında olumlu yönde bir ilişki bulunduğunu ortaya koymuştur. Bu ilişki doğrultusunda sağlık sigortası sektöründeki gelişmeler ekonomik büyüme üzerinde, ekonomik gelişmeler de sağlık sigortası sektörü üzerinde olumlu bir etki bırakacaktır.

Ülkemiz ekonomik açıdan ilerledikçe, sigortacılık sektörü de bu gelişmeye uyumlu olarak mesafe kat edecektir. Türkiye’de üretilen sigorta primi arttıkça ekonomik büyüme de artacağından, enflasyon ve maliyet artışlarından etkilenen tüketiciyi kaybetmemek adına sağlık sigortası primlerinin düşürülmesi ve buna ilişkin gelişmelerin hızlı bir şekilde tüketici ile paylaşılmasının sektör adına faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Acil sağlık ve koruma sigortası (b.t.). *Sompo Sigorta*. <https://www.somposigorta.com.tr/acil-saglik-ve-koruma-sigortasi> (03.11.2021)
- Akbay, O. S. (2014). Dünya’da ve Türkiye’de sigortacılığın tarihçesi. F. Kaya (Ed.), *Sigortacılık* içinde (s. 67-78). İstanbul: Beta Yayınları.
- Akev, S. T. (1964). *Türk Hususi Hukukunda kumar ve bahis*. İstanbul: Sulhi Garan Matbaası.
- Akıncı, Ş. (2019). *Borçlar hukuku bilgisi: genel hükümler*. Konya: Sayram Yayınları.
- Akıntürk, T., & Ateş, D. (2019). Borçlar Hukuku, Genel Hükümler Özel Borç İlişkileri, İstanbul, s. 22
- Anadolu acil sağlık hizmetleri (b.t.). *Anadolu Sigorta*. <https://www.anadolusigorta.com.tr/i/assets/images/documan/Acil-Saglik.pdf> (03.11.2021)
- Arseven, H. (1991). *Sigorta hukuku*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Atalay, M. (2019). *Türk hukukunda sigorta sözleşmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Atasayarlar, Ö. (2007). Sigortacılık Sektöründe Halefiyet, Rücu Alacaklar ve Bu Alacakların Muhasebeleştirilmesi , https://www.verginet.net/dtt/1/Sigortacilik_Sektoru%20.aspx#:~:text=Sigorta%20hukuk unda%20r%C3%BCcu%20hakk%C4%B1%2C%20hukuken,sorumluluklar%C4%B1n%C4%B1%20devralmas%C4%B1%20durumu%20olarak%20tan%C4%B1mlanabilir.&text=Sigorta%20hukukunda%2C%20sigorta%20%C5%9Firketinin%20bu,ge%C3%A7mesi%20halefiyet%20ilkesi%20olarak%20adland%C4%B1r%C4%B1lmaktad%C4%B1r. (03.11.2021)
- Atukalp, M. E. (2021). Küresel Kovid-19 salgınının Türkiye sağlık sigortası sektörüne etkisi. *The Journal of International Scientific Researches*, 6(3), 316-322.
- Ayhan, R., & Çağlar, H. (2018a). *Sigorta hukuku ders kitabı – Cilt I*. Ankara: Yetkin Yayınları.

- Ayhan, R., & Çağlar, H. (2018b). *Sigorta hukuku ders kitabı – Cilt II*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Ayhan, R., Çağlar, H., & Özdamar, M. (2019). *Sigorta hukuku ders kitabı*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Baskıcı, M. M. (2002). Osmanlı Anadolu'sunda sigorta piyasası: 1860-1918. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 57(4), 1-33.
- Bilgen, M. (2017). *Öğreti ve uygulamada sigorta hukuku*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Bozer, A. (2007). *Sigorta hukuku: genel hükümler-bazı sigorta türleri*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü.
- Bozkurt, T. (2017). *Sigorta hukuku*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Budak, F., & Korkmaz, Ş. (2020). Covid-19 pandemi sürecine yönelik genel bir değerlendirme: Türkiye örneği. *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi*, 1, 62-79.
- Can, M. (2004). *Birden çok sigorta*. Ankara: İmaj Yayınevi.
- Covid-19 pandemisi. (2020). *Vikipedi*. tr.wikipedia.org (01.06.2021)
- Çeker, M. (2018). *6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre sigorta hukuku*. Ankara: Karahan Kitabevi.
- Ersu, Ö. (2018). Sigorta ve poliçe tarihine etimolojik yolculuk. <http://ozge.ersu.net/yazilar/gezi-yazilari/sigorta-police-tarih-etimolojik-yolculuk/> (02.11.2021)
- Fas, G. (b.t.). Sigortacılığın tarihi. *Halkbank*. <https://www.halkbank.com.tr/tr/blog/finans/sigortaciligini-tarihi.html> (02.10.2021)
- Geçmişten günümüze özel sigortacılığın gelişimi (b.t.). *Sigortaladım Blog*. <https://www.sigortaladim.com/ozel-sigortaciligini-gelisimi> (04.11.2021)
- Günay, M. B. (2019). *Sigorta hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Kabukçuoğlu Özer, F. D. (2012). *Sigortacılık kanunu şerhi*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Karaman, D. (2017). Sigortacılığa giriş. F. Kaya (Ed.), *Sigortacılık içinde* (s. 1-72), İstanbul: Beta Yayınları.

- Kayıhan, Ş., & Bağcı, Ö. (2017). *Türk özel sigorta hukuku dersleri*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Kender, R. (2017). *Türkiye’de hususi sigorta hukuku*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Kotan, Y. (2020). Sigortacılık sektörünün gelişimi ve dijitalleşmesi sürecinin SWOT analizi. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 12(2), 179-192.
- Meral, H. (2021). Covid-19 Türk sigorta sektörünü nasıl etkiledi?. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 443-458.
- Mermer, A. (b.t.). *Sigortacılığa giriş: Bankacılık ve sigortacılık*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi. http://auzefkitap.istanbul.edu.tr/kitap/bankacilik_ve_sigortacilik_onlisans_ue/sigortaciliga_giris.pdf (07.10.2021)
- Onur, M. (2018). *İslam borçlar hukukunda risk teorisi ve rizikolu akitler*. Ankara: Astana Yayınları.
- Orhaner, E. (2000). *Türkiye’de sağlık sigortası* (1. Baskı). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Özbolat, M. (2017). *Temel sigortacılık*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Öztürk, N. (2014). *Tamamlayıcı sağlık sigortası ve Türkiye’de uygulanabilirliği: Vatandaş görüşlerinin belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Polat, İ. (2018). *Türkiye’de kasko sigortası ve mecburiyeti* (Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep.
- Rekabet Kurumu. (2018). Rekabet Kurulu Kararı (Tarih: 03.05.2018 – Sayı: 18-13/241-112). <https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=cc43a598-430f-491f-be0c-4994d5588d3f> (03.11.2021)
- Ruhi, A. C. (2013). *Sözleşmeler hukuku – 2 Cilt*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Savi, F. Z. (2017). Türk sigortacılık sektöründe bulunan kurum ve kuruluşlar. F. Kaya (Ed.), *Sigortacılık içinde* (s. 115-141), İstanbul: Beta Yayınları.

Sergici, D. (b.t.). Büyük Londra Yangını ve sigortacılık. *Evrım Sigorta*.
<https://evrimsigorta.com.tr/tr/buyuk-londra-yangini-ve-sigortacilik> (10.09.2021)

Sigorta (b.t.). *Etimoloji Türkçe*. <https://www.etimolojiturkce.com/kelime/sigorta> (02.11.2021)

Sigorta hukuku genel bilgiler. (2017). *Ener Avukatlık Bürosu*.
<https://www.selcukener.av.tr/2017/07/27/sigorta-hukuku-genel-bilgiler/> (05.11.2021)

Sigorta hukuku. (b.t.). *Deuhukuk*. <https://deuhukuk.net/sigorta-hukuku/> (25.09.2021)

Sigorta Terimleri Sözlüğü, 2022,
<http://www.trete.com.tr/sozluk.html#:~:text=Hasara%20Kat%C4%B1l%C4%B1m%20Prensibi%3A%20Sigortan%C4%B1n%20genel,zarar%C4%B1n%20sigortac%C4%B1lar%20aras%C4%B1nda%20b%C3%B6l%C3%BC%5%9F%C3%BCm%C3%BCn%C3%BC%20%C3%B6ng%C3%B6r%C3%BCr>. (03.11.2021)

Sigorta ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu (SEDDK). (2020). *2019 Yılı Türkiye’de Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor – I. Bölüm*. SEDDK Sigortacılık ve BES Faaliyet Raporları, Ankara.

Sigortamerkezi, (2021). <https://www.sigortamerkezi.com/page/yabanci-saglik-sigortasi>
(03.11.2021)

Sigortanın genel tarihi. (b.t.). *Uğur Ekspertiz*. <http://www.ugurekspertiz.com.tr/tarih.htm>
(03.11.2021)

Sigortanın tarihçesi (b.t.). *Güven Sigorta*. <http://www.guvenisigortakibris.com/sigorta-bilgiler/sigortanın-tarihcesi/> (10.09.2021)

Sopacı-Öztuna, B. (2018). Sigorta konusu menfaatin yokluğunun ve menfaat sahibi değişikliğinin sözleşmeye etkisi. S. Ünan & E. Yazıcıoğlu (Eds.), *Sigorta hukuku sempozyumları* içinde (s. 107-136). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Sözleşme hukuku. (b.t.). *Çetinkaya Hukuk Bürosu*. www.cetinkaya.av.tr (16.10.2021)

T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı. (b.t.). İlk ve geçiş randevularında istenecek belgeler. <https://e-ikamet.goc.gov.tr/ikamet/istenenbelgeler/ilkbasvuruistenenbelgedownload> (11.10.2021)

- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2021). Covid-19 bilgilendirme platformu. <https://covid19.saglik.gov.tr> (01.06.2021)
- Tamamlayıcı sağlık sigortası. (b.t.). *Axa Sigorta*. <https://www.axasigorta.com.tr/saglik-sigortasi/tamamlayici-saglik-sigortasi> (11.10.2021)
- Tekin, M. (2018). Dünyada ve Türkiye’de sigortacılığın tarihsel gelişimi ile sigortacılık ve özel emeklilik mevzuatı. *Alo Maliye*. <https://www.alomaliye.com/2018/03/16/dunyada-ve-turkiyede-sigortacilik/> (03.10.2021)
- Temel sigortacılık prensipleri (b.t.). *Şentürk Sigorta*. https://www.senturk.com/html/temel_sigortacylyk_prensipieri.htm (03.11.2021)
- Türkiye Bilimler Akademisi. (2021). Finansal kurumlar – Sigorta şirketleri. https://acikders.tuba.gov.tr/pluginfile.php/2551/mod_resource/content/3/Sigorta_%C5%9Eirketleri.pdf (02.10.2021)
- Türkiye Sigorta Birliği. (2021). Mali tablolar ve istatistikler. <https://www.tsb.org.tr/tr/istatistikler> (22.11.2021)
- Türkiye sigortacılık tarihçesi. (b.t.). Dölen Sigorta Ekspertiz Hizmetleri. <http://www.dolenekspertiz.com.tr/starihi.aspx> (03.10.2021)
- Uçakhan-Güleç, S. (2018). *Sigorta davaları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Ulaş, I. (2002). *Uygulamalı sigorta hukuku – Mal ve sorumluluk sigortaları*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Unicosigorta, (2021), <https://www.unicosigorta.com.tr/acil-saglik-sigortasi>(03.11.2021)
- Ünan, S. (2016). *Türk Ticaret Kanunu şerhi: Genel hükümler (madde 1401-1452) – Cilt I*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Vize başvurularında seyahat sigortasının önemi. (2021). *Sigortaladım Blog*. <https://www.sigortaladim.com/vize-basvurularinda-seyahat-sigortasinin-onemi> (30.12.2021)

- Yabancı uyruklulara özel 'turuncu sağlık sigortası' nedir? (b.t.). *Doğa Sigorta*.
<https://www.dogasigorta.com/urunler/yabanci-uyruklulara-ozel-turuncu-saglik-sigortasi>
(11.10.2021)
- Yargıtay. (2014). Yargıtay 11. Hukuk Dairesi. E.2012/9715 K.2014/211.
- Yargıtay. (2015). Yargıtay 17. Hukuk Dairesi. E.2015/2369 K. 2015/11735.
- Yargıtay. (2019a). Yargıtay 17. Hukuk Dairesi. E.2016/1677 K.2019/2272.
- Yargıtay. (2019b). Yargıtay Hukuk Genel Kurulu. E.2018/26, K.2019/396.
- Yaslıdağ, B. (2017). *Sigortacılık*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yazıcıoğlu, E., & Atamer, K. (2012). *Sigorta hukuku ders notları*. İstanbul: Şahsi Basım.
- Zakaryan K. (2015). *Sağlık sigortaları. Risk yönetimi ve sigortacılık*. (Der. Kırkbeşoğlu E.)
Ankara: Gazi Kitabevi.
- 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu. (1983). Resmi Gazete (Tarih: 18.10.1983 – Sayı: 18195).
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2918.pdf> (01.10.2021)
- 4925 Sayılı Karayolu Taşıma Kanunu. (2003). Resmi Gazete (Tarih: 19.07.2003 – Sayı: 25173).
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4925.pdf> (01.10.2021)
- 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu. (2007). Resmi Gazete (Tarih: 14.06.2007 – Sayı: 26552).
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/06/20070614-2.htm> (01.09.2021)
- 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu. (2011). Resmi Gazete (Tarih: 04.02.2011 – Sayı: 27836).
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110204-1.htm> (01.09.2021)
- 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu. (2011). Resmi Gazete (Tarih: 14.02.2011 – Sayı: 27846).
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/02/20110214-1-1.htm> (01.09.2021)
- 6502 Sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun. (2013). Resmi Gazete (Tarih: 28.11.2013
– Sayı: 28835). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6502.pdf> (01.10.2021)